

137A
Y. Temirgul

№ 184

GYLDØR ØLKØSY

Q B R O J B Z M A M B A S

1938

У. ТЕМИРКУЛ

ГУЛЬДЕР УЛЬКЕСИ

(СБОРНИК СТИХОВ)

НА КИРГИЗСКОМ ЯЗЫКЕ

КИРГИЗСКОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
ФРУНЗЕ 1938 КАЗАНЬ

8 T 36

У. ТЕМИРКУЛ

GYLDÖR ÖLKÖSY

(BRLAR ÇBUNAÇYB)

4938
1780

QYROÏZSTAN MAMLEKET BASMASY
FRUNZE 1938 QAZAN

КМФ-С.
У-57 УРА

★

Џооптуу редактор
М. ЕЛЕБАЈЕВ

★

Техредактор
Н. А. ГАЈФУЛЛИН

★

Џооптуу корректор
Т. МАМАКЕЈЕВ

★

Сыдырна жооптуу
А. АРАЛБАЈЕВ

★

I

ЏОЛБАЏСЬ ЏАНА ЕЛ

0176046

Центральная научная
БИБЛИОТЕКА
Академии наук Киргизской ССР

UQ KYN CBOQBŞ

(Qbrqbzstan K(ə) P nbn I şjazybn)

Uq Kyn Cboqbş qubanbctan taşamn,
Qubanojandb ajtqbsaqtb şaşamn.
Qbjalbmnda qanat vajlar əzymcə,
Ucup albr Tjanşandb aşamn,
Indi-Qbtaj, Indistandbn ystynə
Kommunizm çarbyq nurun cacamn,
Azartaqb million, million elderge
Çbrqjal dyjnə darvazasbn acamn.

* *

Gimalajdbn aq qar vasqan coqusu,
br çazamn qat taanbsaŋ oqucu,
Qbrqbz elİ qandaj sonun el soldul..
Uşul çerin kənylyne toqucu,
Nege mənca İşenbestej qarajsbn,
Çalındaqan çyrəgymdyn otucu!

* *

Coŋ Tjanşan muŋqa batqan too ele,
Ec çazyqsyz qandar aqqan qoo ele,
Aq suluttan aşbr vjzik sorojoŋ.
Ağylvaqan tuman vasqan zoo ele,

Kök şinerdi çat biröeler teselep,
San bajlıqtı talap çatqan çoo ele.

* *

Azır Qırqız öz aldınca bir stan,
Çaşıl sajma ıytken boju gylstan,
Bardıq carva qajta baştan qurulup,
Sovhoz çana kolhoz bolup ujuşqan.
Ar bir uulu namıs qolat elimdin,
Öner bilşej elde beker turuştan.

* *

Lenin baştar barıwız carqan sojuldan,
El talaqan eski çoolor çojulojan.
Buudajıqtın kişi etine taptaqan,
Manap xandar ecaq kerge qojulojan.
Çetim men da malajlıqtan qutulup,
Zarduu kynder unutuldu ojumdan.

* *

Uq Kyn cırqız ajtam öncöj waatırdb,
(Elin satqan frankoda waatırwb),
Frunzede — Borıorunda qırqızdın,
Kopartija öz sıjazın caqırdb.
Ar bir ökyl esep beret işinen,
Çaşattıq dep çardı menen caqırdb.
Ilgerkidej ezilgen çoq qırqızda,
Eldin waarw tegiz cırqar çatırw.
Stalindin armijası çeniläes,
Ulam aldan çol kersötyp çatırw.

* *

Анық waatır болшеvtкter deşespi,
Elder syjdy, ajла-kыngө теñeşti,
Eldi, çerdі qajta baştan çaңartqan,
Kopartija kynden da öjde emespi!

* *

Uq Kyn Cırqız sen da көter qızıl tuu,
Kөp ezilbe qıtaj eli belin suu.
Angilican, Japondordun bajlarw,
Qaca alışpaj tuşyp qalsın ızı-cuu,
Indi quştun coqusunan taң atır,
Broja qoşsun tuş-tuşunan aqır suu.

10/VI-37-ç.

STALIN

Taңdaqtı colpon çaldızdaj,
Kylyndөp tekşi qaraqan,
Tarixqa kymen qıloızaj,
Keremet işke çaraqan,
Altın söz çazqan emgegi,
Byt aalamoja taraqan.

* *

Illetin tuusun көteryp,
Çenışterge baştaqan,
Armijası çeniläes,
Ec qacan çoodon qacraqan,
„Bolşevik alsas çep çoq“ dep,
Qıjqırıp uraan taştaraqan.

* *

Unutulup eski öskөн,
Telegeji tekşi öskөн,
Emgektin көрып usajın,
Çыроғашып әмыр өткөзгөн,
Даош sonun турмушту,
Ulam aidan көрсөткөн.

* *

Көрсөтүп істе керемет
Қыз, җігіт орден алыһар,
Қубанып қайра келіссе,
Киреміге сараһар,
Еркіндылер мін-сандар
Сөзге келген қараһар:
Қасиеттүү җери бар,
Брәһә con eli бар,
Төндөш җоқ дүйнөдә,
Кереметтүү eri бар,
Толқур-толқур ақындын,
Мақтај туроған еси бар.

1935-җыл.

ELDIN KYNY

Ulu Stalin eidin kyny,
El yuys üjgen kyn-tyny,
Kөrsөtүp җарақ турмушту,
Көзәткөн тыркын min gyldy.
Arttaqy Qыроғыз el boldy.
Aldыңqы elge тең boldy.
Çарқарар kelecegi
Baq-taalajy кең boldy.

Tjanjan kyldy, asmandan
Altın kyn nurun cacqandan.
Өңүнө сәқтә қара җер,
Baqtyluu zaman basqandan.
Arttaqy Qыроғыз el boldy,
Aldыңqы elge тең boldy.
Çарқарар kelecegi,
Baq-taalajy кең boldy.
Ilindy y сәқтә Qыроғызdan,
Qasary бар җылдыдан.
Kөrsөtүp dal көрбөгөندی,
Өнөр менен қылоғыздан.
Arttaqy Qыроғыз el boldy,
Aldыңqы elge тең boldy.
Çарқарар kelecegi,
Baq-taalajy кең boldy.

28/IX 1936-җыл.

KEREMET BAR SÖZYNDŌ

Birdiginen elderdin,
Buzulbas cep ornотқон,
Çeñilbes şañduu qol qurap,
Duşmandын çolun torотқон.
Aqыл менен, kyc менен,
Eldi, çerdi qorотқон.

* *

Ardaqtaoğan, өstyrgөн,
Suutup aşqan tulpardы.
Tuurda kyndө şañşытыр,
Taptaoğan алоғыр şumqарды.

* *

Dyjñelyk bir top „vaatırdan“, —
Qatbıojanñn qatbıojan.
Qajtpas bolot teköeryn,
Qaptalına vatbıojan.

* *

Zinovijevdi baş qıbr,
Dalajın çerje çarşbıojan.
Öz tızginin uluttun,
Öz qoluna tapşbıojan.

* *

Aqıb keñ okean,
Artıq tuulojan adamdan,
Uqmıstar ulam tabılojan,
Şiltegen ar bir qadamdan.

* *

Eercitip elin artınan,
Çenışterge çetkızgen.
Aqıbnı qatuu dajradan,
Köpyre salıp ötközgen.

* *

Aq qarduu toonun vaşına,
Buraltıp qızıl tuu tikken,
Muz vaşqan tyndyk ujuloja,
Kötörtyp örgөө — yj tikken.
Parovozdu curqatqan,
„Batış“, „Cöqıbış“, „Tyrksia“ten.

Suusuz cöldy suojartıp,
Körkyn acqan çerlinin
Bar tilegin orundap;
Baqtın acqan elinin.

* *

Altın, kymış qazdırtıp,
Çerdin vaarın ken qılojan.
Altın kiter çazdırtıp,
Eldin vaarın teñ qılojan.
Ar kımge taalaj — baq verip,
Tar zamandı ken qılojan.

* *

Erkeletken baldardı
Çaşartqan qajra caldarı.
Kykyk, vılsul sajrattıp
Gyldötkön qajın, taldardı:
Çer şarınñn ıstındö,
Stalindej çan vaarın!.

* *

Cьрақ çанıp kezındө,
Keremet var sözındө,
Tartıp turojan adamdı,
Magnit var özındө.

* *

Tumandı, tyndy taratıp,
Çarıq qılojan Stalin,
Bar keregin elinin
Qarıq qılojan Stalin.

SAOJŅOJAN SÖZ AJTĒLDĒ

Nojārdin čbjrma veš,
Saat segtz volojon caq,
Radioluu klunstar,
El menen čbq tolojon caq.
Acēldē dep sijezdi,
Kremliden yn keldi.
Stalin sōz alat dep,
Anan daoņb vir keldi.
Ošol kezde duu etip,
Tolqundu tolqun qaptadē,
Asman, čerdin arasē,
Qubanēp šattēq vatpadē.
Bijik asqa — zoolordon,
Aq qarduu Ala toolordon,
Adēr-čēvēr švvaqtuu,
Ar vašqa qooz qoolordon;
Mandaj-teskej bettelgen,
Qaraoņajluu betterden,
Mejkin čajbq cēldērdēn,
Meltrep čatqan kēldērdēn,
Betegelyy qolotu,
Mīn san čēlqē ērdēlgen,
Čašbi čajloo čerlerden,
Qalēn toqoj cerierden:
Čašasēn ulu Stalin!

Degen sonun yn čēqtē,
Bardēq mandaj čarq etip,
Yn emes čēnē kyn čēqtē.
Čēldēzdar qošo qubandē,
Toqtono alsaj el menen,
Zēn qaraoņaj zuuldar,
Yn ketip čattē čel menen.
Uqqandaj boldu bardēq čan,
Tyndyk-tyštyk čaqtarda,
Qan teņirdin coqusu,
Čajb-qbš ketpes aq qarda.
Aq paqtaluu ken talaa,
Favrik-zavodu kēp qala,
Biri qalsaj uqūštu,
Qarē cal, kempir, čaš sala.
Asmandaoņb aj uqtu,
Tunuq suulu saj uqtu,
Adamdar čēroņar turušqan,
Sonun yj, sonun čaj uqtu,
Stalin čēoņp syjlēdy,
El syjēn tattuu til menen,
Barēvz taanēš svvaqtuu,
Čaoņmduu šattuu yn menen.
Stalin neni syjlēdy?..
Eldin erkin syjlēdy.
Adamdardēn ūquojun,
Artēq kēryp syjlēdy.
Maselesin uluttun,
Ajrēm vēlyp syjlēdy!
— Stalin neni syjlēdy?
Eldin erkin syjlēdy.

Staxanovco iştegen,
Erdin erkin syjlödy.
Revoljutsija çañartqan,
Çerdin kerkyn syjlödy.
Bardıq eldin encisi
Kendin kerkyn syjlödy.
Fabrikter, zavoddor,
Çajnap östy, dep ajttı.
MTS, sovxoz iş menen,
Qajnap östy, dep ajttı.
Eldin varı kolxozıo,
Toptoluştı dep ajttı.
Ezyycylör bir çolu,
Çoq voluştı, dep ajttı.
— Mına oşonun negizı.
Altın kiter çazıldı,
Ala Toıoıo, Alajoıa,
brısqı-çemış cacıldı.
Qırqız eli aldırqı,
Bir qatarıa qojuldu.
Anda bajcıl-ıulucıl,
Köz qarastır çojuldu,
Degende men da toıqudım,
Qol captım elge qoşulup,
Stalinge raqmat!
Dedi birer oozunup.
— Stalinge raqmat!
Deşti varı çazılup,
Erteden beri el turoıan,
Uşul sezdy saqıbnı.
Saqıbnıoıan sez ajtıldı,

Eldi, çerdi qıwantır.
Çurt atası Stalin,
Baqtıqa baqt ulantır:
Çırqattın menin elimdi,
Gıldettın menin çerimdi.
Oıoıo kelbes qajdaqı,
Qatarıa qoştın başımdı,
Eski muıdan arıtır,
Aarcıdnı köz çazımdı.

26 XI-36-çıl.

KLİM!

Qarasa syrdıy netıne,
Çaltanır duşman qacqandaj,
Qozqılbas deş volso da,
Aqılınan şaşqandaj,
Qaardansa, duşmanoıa —
Tın tyşyp, tuman başqandaj,
Atqa mıne, sezilet —
Faşistın kyny batqandaj,
Kylgenı sonun başqaca,
Çarq etip tañ atqandaj!
Çarqıldap elge qarash,
Kyn kilyp, nurun cacqandaj!
Çırqal dyjne eşgin,
Qolu menen acqandaj!
Dosqo tattıul duşmanoıa —
Ölym uusun cacqandaj,
Bir ooz sezyn uqqandar,
Boluşat bal tatqandaj,

~~4938
1778~~

Депр-пулнр НОУ-ИДАН
С. ЕЖИКОТЕНА

246046

1936

Başqanb syrduy bir başqa,
Too çalıb kele çatqandaj!
Bıjıl kordym Moskvadan,
Voroşilov Klımdı,
Stalındın qurmuşu,
Byt bilgen soquş ilımdı.
Makidonskiy, Çınoıbxan,
Napalion, Temirlan,
Birinci baatır marşaloğa,
Tenevejm ec kimındı,
Ar qandaj ajtsam çaraşat,
Aqıttım bulsul tilımdı.
Ar dajım şandıu postooğu,
Alptın çaqın dostoru,
Budjonıjdej baatırlar,
Ardaqtajm ar birındı,
Yjrettynor ucurup,
Menin da kıcyu inımdı.
Çıjırma çıl icinde,
Bir inım emes, mınımdı,
Baatır qalıb östırgön
Quttuqtajm marşal Klımdı!.

1937 ç. fevral.

ISPAN QIZI

Jevropanın cetinen,
Çalıbırttar cıqqan örtty kör!
Çalındı, coqtu aralap,
Kyreşyp çatqan köpty kör!
Çırtqıctaroğa surdanğan,

Acuulu asman — kökty kör!
Kökke qarap qol şiltep,
Köpke qarap söz ajtqan:
— „Uşaqıt qımsat, alqal..“ dep.
Çalıb menen tez ajtqan:
Isarrurt Dolores —
Şerin körgyn İspandın!
Erkindik ycın kyreşken
Elin körgyn İspandın!

* *

Qan çıttanoğan tumanda,
Baatırlardı başqaroğan,
Tajmanbas qol quraoğan,
Çalıb çyrek çastardan,
„Aldıoqal..“ dep qıjırısa,
Er qajratı taş çaroğan:
İspan qızı Dolores —
Şumqarıs sensin elındin!..
Zor vajgede cygyrgön,
Tulparıs sensin elındin!
— „Kyşөөnerden ajrıbır,
Özyñer çesir qaloğanca,
Atasınan ajrıbır,
Balañar çetim qaloğanca,
Bırge ölgyle siler da,
Atışıp çatır majdandal..
Qajda varır çıroajıbız,
Ajrılsaq uşul çajdanda?!..
Ajaldardı caqıroğan
Uruşqa qarşı uruşqa,

(Germanija pro'etariatına)

Kec qurun salqın çel eset,
Çel menen qoşo clestep,
Tyşty tujoqun esime,
Tyrməde çatqan kezinde.

*
*

— Emese çazam tujoqundu,
Acısqan çyrek çulundu.
Çoq qılıcudaj dyjnədən,
Qan ickic. faşis—zulumdu.

*
*

Kecele tujoqun şaşıbojan,
Erk taqına talıbnəjan.
Ecen min-san proletar,
Eercigen „çyr“ dep artənan.

*
*

Bygyn tujoqun oturat,
Qapesinde vəjlərdən.
Qəjaləyə qəjal qoşulat,
Qəlsam dep — bir aılasən!.

*
*

— Ajda, çyrgyn, çel kylyk
Qavar qıl elge çygyrur,
Erteñ atcu erk taqın,
Quttuqtajlı çygynur!.

II

ÇAŞTAR ÇANA ӨLKӨNY
QÖRDÖÖ

ÇENİŞ ÇAQBN

(XXII-EI aralıq Çəstər Kynynə)

Stalincil, qanats var çəstərəbz,
Ulam blijk vaqəttardə ərđədyk;
Op tartqan, qan qaqsatqan ačədaardə,
bılatqan azap turmuş, mənđu — zardə,
Tərəlgəndən byt əmyrdə kərəədyk.

* *

Kompartija tarətjalap əstyrđy,
Ideja bır, Stalince ojləbzuz;
Ar biritəz Çkalovdoj vəlsoq dəp,
Andan da etyp, ucup aıoqə qonsoq dəp,
Qəjal dəniz!.. Savaq atəp ojnəbzuz.

* *

Qəjal emes!.. Baarə cəndəq ajtqanəm,
Asqar coqu, asman, dəniz vaətənoqan,
Çəldəzduu çəstəq çələqəz vızde artəlp —
Kyzgyvəyzgə kyndyn quru tartəlp,
„SSSR“ dəp cətki dostor saətənoqan.

* *

Kəkyrəkte KİM dəp çəzoqan vəlgi var,
Bır tuuqandəq tuu kətəryp ərđəjəbz,

Baştar aloja İspan, Qıtaj çäştärän,
Faşızmdın talqan qılöp taştärän,
Çeniş menen çerdin çyzyñ sərdaşbız.

* * *

Çeniş çaqın, braaq emes çoldoştör,
Çerdin çyzy tolqundadı kyc menen,
El denizi bir tolqundap alojan soñ,
Cirik keme orto çerde qalojan soñ,
Büt cüt qılat al kementi kyc degen!

5/IX 37-çyñ.

ӨMYRQUL ÇANA ANYN UULU ABDEYDA

Өmyrqul ontoquzoña cыqqan çылы,
Ajьqraj, kelte oorudan atasь өldy.
Andan soñ qajotь-muñoña vastьrыlyp,
Kecikrej, aldejlegen arasь өldy.

Atadan var qalojanь: bir uj, bir at,
Aqada voluş, vijler kezyn artь.
— „Atandьñ cыqьmь var, tölöl.“ deşti,
Amalsьz atьñ qojur, ujun sattь.

Ertesi: „Ылоо ат!..“ dep ыstarcьny,
Keldi da çalojьz attь minip ketti,
Oozunan eñ aqьrqь „şьbaqasьñ“,
Añdьp turup qulaaly ilip ketti.

— „Atьndь toqoj tölө minip çyryp,
Çoor qыlyp, aqьrьnda өltyryptyr,

Terisin sьjьrьp alyp kece oñana,
Taştasaj өз yjyne keltiriptir“.

Bul sözdy Өmyrquloña ajttь ыstarcьny,
Cьdavasqa kedejde aroña varьy!
At emes, çini kelse, көркөн manap,
Qojnundan tartьp ketcy alojan çardь.

Çыl ajlanvaj malьnan byt açьrap,
Өmyrqul ne qыlarьñ vile alvadь.
Kөp ыjlap, көkyrөгyn çaşqa çuudu,
Tiryylөj, qazojan көrgө kire alvadь.

Qajran çaş çьjьrьmaoña cыqqan çылы,
Baş İjir Asanvajoña malaj voldu,
Qoj qajtarьp teskejde muñduu ыrdap,
Çылаñ ajaq qьdьrdь dalaj çondu.

Өzy syjyp tjem dep çyrgөн suluu,
Өmyrquldu ekincl qaravady.
Өlgyce birge çyryp syjgen menen,
Өmyrды өtkөryyge çaravady.

Ac, çылаңac volso da qajtraj şertten,
Syjgeny көргөн kyndy көрө alvadь,
Muqavbat çoq, turuqsuz vajdьñ qьzь,
Syjgөngө cьñ çyрөгyn vere alvadь.

Өmyrqul dal on çылы qoj qajtardь,
Asanvajdan voşonup kete alvadь,

Necen qajrat kersetyr talpansada,
Ojundaqy maqsatqa cete albady.

— „On cылдыq qызmat aqyn usul“ dedi,
Eptedi, bir duduc qыз alыр berdi,
Yjlenyp dal otuzqa cыqqan cылb,
Omьrquq cыna qaldy wajlar weldi.

Malajlyq kesip woldu qajran cыnoqa,
Qojcu ele, cылqь waqty qызqь tyny,
Qol cetryej cыn cыrojatay atar taqoqa,
Tajaq cep ce til uqtu quttu kyny.

Cыre-cыre dal qыrqqa cыqqan cылb,
Duduc ajal bir wala teryep berdi,
Bul cылb mиq toquz cыз on cetynci,
Bir sonun kyc tartqan kez ozыne eldi.

— „Awдыlda“ dep uuluna at qojystu,
Bireonyn efiginde qul menen kyq.
— „Qor qыwaj cандь cыnoqa, — deşet el da, —
Tezireek wardyq cerde tijseci kyn!“.

Bir kyny komissija keldi ajыloqa,
Söz ajttь eldi cыjыp: „ej, coldoştor!
Ornodu cыaь wajlyk, el cыroqalyb,
Leniadın tuusu alдыna, bir woordoştor!“

Qaalaqandy qattady otrjadoqa,
Eđ birinci Omьrquq malybьq aldy,

Baştalыbь cыroaldыn usul dedi,
Asanwajdan — azaptan qutulıandy.

Tert cылb qan majdanda werge woldu,
Frunzedej waaterydыn qol alдыnda.
Nece iret qorqroj cыooşo qarşь capty,
Qыbьcыn cылаqactap ir alдыnda.

Buxaradan amьrdь quup cыoşыр,
Orden taqыр teryne qajta keldi.
— „Baj — manap oler kynyq cыqын qaldy,
Zamana wızdikt“ dep ajta keldi.

Ajdalyр Asanwajlar Orol cыqqa,
Omьrquloqa ozыz, at, cer weryldi.
Calqalar zor Tjanşan asman melcep,
Mal cыjnap cыjloodoşu tery kertldi.

At qojup: „Stalın“ dep kolhozuna,
Oz ajыbьn ygyttep wiriktdi,
Kedejt cоq, wegi cоq zaman keldi,
Mьqday kyndy murun el wilyrtirwi!..

Awдыlda darыfunundu* wыjы wыtyp,
Cenody Dalnyj Voslok qajdasьn dep,
Omьrquq da wrazь: „qызы cekte.
Elim kersyn uulumdun rajdasьn“ dep.

Uşul wыjы Awдыlda cыjьrmada,
Cыroaldan wazqa ec nerse kerygen da cоq,

* Darыfunun — institut. T. Y.

Мақтаюань, syjgöny bir Stalin,
Bөлөк çaqqa көnyldy бөлгөн да çоқ.

Bar tilegti: Klімdeј vaatır voluu,
Qarşь aldınan çоо сьqpaçan vatınır,
Kerek bolso өlkөsy ucyn bir çauь,
Өlsө ыrazь qan majdanda atьır.

— Qandaj sonun azыrqь bizdin zaman,
Maqsatьыьz, ыyt ыilyy: çerdi — asmandь
Aьdьldadaј er çyrek çaştar өsyр,
Qojon ыьnduu qorquttuq: „şerdi“, „arstandь“.

1937-çыл.

MEN UCQANDA

I

Moskvanyн bir cetinde aerodrom
Şandanat majramoја oqşoş, el соқулup,
Bardьq el aq kijingen, көnyl acьq,
Сьqьştan çajдын салqын çel соқулup.

Qыz-çigit, oјun-kylky, taп-tamaşa,
Bijleşip orto çerde ekt-ekiden.
Oјunoја tyk toјboçon bir şajьr qыz,
Çetelejt ыijlentiz dep bir cetinen.

Muzьkalar tartьır voj valqьdь,
Toiqon el — çigit da çaş, qarь da çaş,

brdaşat: „ulu Stalin zamanany, —
Qajta qurojan, bul eldin varь da çaş!“..

Bir kezde alda qandaj çan urulup,
Oјnop çatqan çaştarda tьnctanьştь,
Boşotup keң ajantь, el ыurulup,
Cet çaqqa ыdam oјana бqşalьştь.

Maңdaj çaqta kelşken aeroparktan
Daldaјьр bir samalјot сьqьр keldi.
Icinde yc kışi var tumaq kijgen,
Betөcө qubandьrdь turojan eldi.

— „Sovetter Soјuzunun vaatьrlarь!
Çaşasьn, danqь uqьlsun ulam көkkө!..
Qыjьrьq, qol cavuular toqtolboston,
El darььр toqundandь tьnbaj көpкө.

Сьdavaј men çygyrup çetip vardьm,
„Qandaj kışi!“.. dedirip көrgөн eldi.
Kavinkede oturojan oјluu çigit,
Oturojan, samalјotqo kelgin dedi.

Bořtuna oturdum tez сьqьр varьр,
Qubanoјandan cekemden terim aqtь.
Bygynden baştap sen daqь ucqucsun dep,
Biri kelip çaqama belgi taqtь.

— „Uqqula, Stallinden uruqsat var,
Ucquła“ dep bir adam çetip keldi.

Ceke çaqla najatan turojan birəə,
Çelegin bulqap aloja start berdi.

Muzika vardiəq kyckə salqan ele,
Samaljot bir az curqap kətoryldy.
Qol bulqap el da qajtəp qalojan ele,
Aldan çer, ystyvyzdən kök kəryndy.

II

Başqarəp samaljottu er Ckalov,
Çol qajda, şturmanə bilip barat.
Qara bulut, qaləñ tuman aralarəñ,
Carq ajlanəp propeller tilip barat.

Barəjan sajbəñ uqmuştəp ucür kelet,
Muruntan kərvəgən çaq, şaşəp varam.
Ucquctun çardamcəşə volsom daoşə,
Qoldo qalem, tolqundəp çazəp varam.

Bir kezde aq qar, muz qaptəp çatqan,
Uqmuştuu alda qandaj çerdə kərdyk,
Muzda çyryp kit menen tylen atqan,
Əncəj mergen az ojana eldi kərdyk.

Bir ele muz talaaəja tuu tiglip,
Betine „SSSR“ deş çazəlyptə,
Çeləstrep, erkin soqqon şamal menen,
Əzyncə saltanatəñ aşəlyptə.

bzoəlyptə qar ucurojan tentek qujun,
Boj sunup eñ cettinde vızdın çerdin,

Əmyrdykke muz başqan Tyndyk Ujul,
Boluptur aeroportu vızdın eldin.

Toqtovoj arə qaraj ətə berdik,
Dyjnenyn arə beti, qarap kərsək,
Kənyldə başqa səz çəq, völdu dedik, —
Atqaruəja mildetti çarəp bersek.

Bulut menen asmandəñ ortosunda.
Oşentip səzəp ojana baratavəz.
Tuş-tarəptə suqtandəlyp əzyavyzə,
Bir minutta alda necen qaratavəz.

Bir yjə mandaj-teskej oturojandaj,
Moskva menen oozmo-ooz syjləşəvyz.
— „Boroon — çarqət, tumandə çenydyəvyz,
Qavarəşə, „pravda“ oja cij“ deşəlyz.

Kanadanəñ ystynən ucür əttyk,
— „SSSRİ“ deş qarəştə el duulday,
Sovettin matorunun qatuu ynyñ,
Tuş-tuşqa taşəp çattə çel zuulday.

Bir kezde Los-Ançelos aldəvəzda!
Qonvoston arqavəzəja qajra qajttəq,
Al çerdik vızdın tozojon qaləñ elge,
Qajtəp çatəp tolqunda salam ajttəq!

III

Avada yc kyn, yc tyn tənəaj ucür,
Moskvaəja esen-soo qajtəp keldik.

— „Çer çyzyndə teň kelcy çan çoq wızge,
Bardıq mөөrөj nızdık“ dep ajtıp keldik.

El tołqur tozur cыqtı aldıwızdan,
Con saltanat, şaan-şөket, çetpej esep,
Pionerler çaadırıp gyl wоqıtat,
Mın tyrdyy saıma menen çerdi wезep!

Stalindın qolunan wөpөлөnyр,
Өrcygen çaş qыraandar qatarı artıp,
Gromov, Molokovdor waştap alda,
Çyz elyy mın ucquc keldi qatar tartıp.

Qarı tarix wetine çazdı munu;
... Ançelosqo, qыjın dewej, oı, wet, qыгь
Skalov qonboı ucup warıp keldi,
Bır mın toqıuz çyz... wncı sovet çыbı“.

Munu men oquр çañы wyter zamat,
— „Stalın keldi“ degen yn da cыqtı.
Qaraj qalsam oıoıondum, tyşym eken,
Çarqыrap Tjanşandan kyn da cыqtı.

1937-çыл.

QЫЗЫL TUU

Qызыл sapqa quralıp,
Qadırduu posto turalıp,
Qыqalansын waatırlar,
Qызыл tuu qoldo wuralıp.
Qajırma

Kөrynsyn wıjık çelwırep.
Çelwıret tuunu, çelwıret!
Dıjnөlyk en zor qarmaşta,
Çentıster nızdık, el wılet!

Aıwатыwız arыстан,
Qorqutqan çoonu alыстан,
Ec qacan waş tartırajıwız,
Aloqalaoıan arыстан.
Qajırma

Oktjardın welegi,
Buraloıan qызыл çelegi.
Çaş tujıundar bul tuunu,
Qantıp qoldon wereli!.

Çelwıregen tuu menen,
Çer çañırtqan cuu menen.
Çaş waatırlar aldıoıa!
Çañы, çañы duu menen.
Qajırma

15/IX 35-çыл.

— „Çer çyzynda ten kelcy çan çoq bizge,
Bardbq mææeøj vizdik“ dep ajtbp keldik.

El tolqur tozur çybty aldbyzdan,
Coñ saltanat, şaan-şeket, çetpej esep,
Pionerler çaadbrp gyl brçybat,
Miñ tyrdyy sajma menen çerdi vezep!

Stalindin qolunan vepelenyp,
Örcygen çaş qbrgaandar qatarb artbp,
Gromov, Molokovdor vaştap alda,
Çyz elyy miñ ucquc keldi qatar tartbp.

Qarb tarix vetine çazdy munu;
„... Ançelosqo, qyjbn devej, oç, vet, qrb
Skalov qonvoj usup varbp keldi,
Bir miñ toquz çyz... bncb sovet çyb“.

Munu men oqup çañb vyter zamat,
— „Stalin keldi“ degen yn da çybty.
Qaraj qalsam oçqondum, tyşym eken,
Çarqbrar Tjanşandan kyn da çybty.

1937-çyl.

QBZYL TUU

Qbzy sarqa quralbp,
Qadbrduu posto turalbq.
Qylqalansbn vaatbrlar,
Qbzy tuu qoldo vuralbp.
Qajbrma

Kerynsyn bijik çelbirep.
Çelbiret tuunu, çelbiret!
Dyjnelyk en zor qarmaşta,
Çenişter vizdik, el vilet!

Ajvatbbyz arbstan,
Qorqutqan çoonu albstan,
Ec qacan vaş tartrajabyz,
Alqalaşan arbstan.

Qajbrma

Oktjabrdin velegi,
Buralşan qbzy çelegt.
Çaş tujşundar vul tuunu,
Qantp qoldon vereli!.

Çelbiregen tuu menen,
Çer çañrtqan cuu menen.
Çaş vaatbrlar aldbyça!
Çañb, çañb duu menen.
Qajbrma

15/IX 35-çyl.

BAATYR ÇAŞTARÇI

(VLKSM dýn X sýjazyña)

I

Baatyr sýrqaň waşýnan,
Bolşevik bolýon çaşýnan,
Bardyq işke qol sozur,
Barçan saýn taşýoňan,
Baatyr çaşty maqtaşyr.
Bulbuldar saýrap taňşýoňan,
„Barakeldel“ dep aýtýr,
Tuurda tujýun şaňşýoňan.

* *

Komsomoles miňdegen,
Armijada çyrysken.
Komsomolka miňdegen,
Boz şinelder kijişken,
At orduna çasatýr,
Aeroplan miňişken.
Oqton qorquu orduna
Ojnop qajra kylyşken,
Komsomoldun tuqumu,
„Baary tegiz gylystýn“.

* *

Budjonňyjdej ar bir:
Balwan silek ec talbas,
Kylykterdej ar bir,
Carpas aldýna at salbas.

* *

Turmuşta tuulup korbegen,
Çentliyny ec qacan.

Çer majbýqan soqušta,
Çenip kelgen waštatan,
Ten kelip kişi sýrqaňan,
Denikto menen Kolcaktan,
Daqy attansa duşmandar,
Boleru cýn taş-talqan.

II

Kөzderynen şam çanoňan,
Sөzderynen bal tamoňan.
Çalsn cýoýp oozdon,
Ulam çaný çar saloňan.
Tolup çatqan sýj alqan,
Voroşilov marşaldan.
Asmandap ucup attaşqan,
Asqa, zoo stijk taştardan,
Kim brazy bolsosun,
Silerdej baatyr çaştardan!

* *

El brazy silerge,
Men brazy silerge,
Aj, kyn, çyldyz biz menen,
Ten brazy silerge.
Staxanov iştegen,
Ken brazy silerge.
Kirsiz taza gyldoňon,
Çer brazy silerge,
Stalindej aqılman,
Er brazy silerge!

12/IV—36-ç.

URUŞQA QARŞI

(Uruşqa qarşı el aralıq kyngö)

SSSR dan
Ottuu çyrek çastar,
Bardıq işke
Yjrenyşken maştar,
Dajarsız dep
Qazıl tuunu buloşasa,
Qaltıraşar
Qara neet qastar.

* *

Tarajıca
Er Stalin bolqon son,
El ıyın dep
Ulu mildet qojıqon son
Bardıq çastar
Voroşilov atqaca —
Boloru cın
Bolıcu çastar oşlonson.

* *

Biz uruştu
Qaalamajsız ec qacan,
Stalındık
Sajasaı ear saştatan.
Biroq duşman
Basap kirse saşqana.
Ar bir çıgıt
Ajtar: „munu saşqa atam!“

En aval
Biz ajtabız: „uruşpa!
Qandaj kelsen
Dajar qarşı turuşqa“.
Biroq uqraj
Qarşı kelgen „döe“ bolso,
Uruşqa qarşı
Attanarbiz uruşqa!

* *

Ot çaadırar
Çkalovdor asmandan,
Qara tydör
Tyşer tuman basqandan.
Qbjratcudaj
Qaptap kelgen „saatırlar“
Qacarına
Çol tabalsas şaşqandan,
Revoljutsija —
Çenip, anan basılar,
Bardıq „ojun“
Uruş menen baştalojan.

* *

SSSRdın
Ottuu çyrek çastar,
Bardıq işke
Yjrenyşken maştar,
Dajarsız dep
Qazıl tuunu buloşasa,
Qaltıraşar
Qara neet qastar!

31/VII—36-çıl.

Çe muruntan
Bağır, kelip kənbəgən—
Çerin völdü
Qəzmat qələğan el ucun,
Ajtə qurbum,
İşlədi kim çəndəgən!

Çəndəp çatqan
Er Stalin emespi.
„Oqur əsl“ dəp
Berip çatqan kəneşti.
Bilesinəl,
Oor kyndən qutulup,
Sonun vojun
Sonundaroja tənəşti!

Bir çəşəndə
Almas qələb qələbər,
Soqoncoqto
Şporloruñ şəpəbər,
Məndəşəndə
Colpon çəldəz kylyndəp,
Suluu qəzəp
Kəzdəryndəş qələbrat.

Mən da aşəqmən
Kylyndəgən çəldəzoja,
Baqət bergən
„Mal qatar“ qərbəzoja.
Adal işte
İşəncikti aqtaşən,

Duşmandardə
Çəldəz çəqqa çələbəzə.
Quuluq — şumduq
Bağən bilgen ilən.
Japonija
Çəgi çəqən, vələmən.
Bekəm turojan
Qəzəl cektə qajtarəp,
Səndə qajrat,
Majtarənas vələgin.
Komandirin
Baatər marşal Kliment
Qantararsən
Zorduqcunun tilegin!
Kezi kəlse
Mən da qəşə məjdanoja,
Məltəq — qələm
Kətərynyp kiremən.

Çəzəp məşə
Salaməmdə bər mənən,
bər çyrəktə
Tolqundatat səb kənən:
Qurbum desən
Uşarəşən vəl səzymdy,
İşl qələp
Kele kərvə səb mənən.

20/VII 36-ç.

ASMAN BIZDIKI

I

Aeroplan asmandap,
Ajlanbır ucup çatqan caq.
Avanb kesir çol salbır,
Adamdar öner tapqan caq.

Adam zat çendi avanb,
Byt özynö qaratbır.
Qarçbıa bolup ucaldb,
Qanatbn özy çaratbır.

Bizdin zaman uşundaj.
Önery taşbır örcygön,
Bizdin çastar vaqtbluu,
Enci-aloqan öner kencinen.

Kicinekej çaş bala,
Ojloqonu uqmuştuu,
Aeroplan çasajm dep,
Ojnoqonu uqmuştuu.

On eki çaşar pioner,
Model çasap ucurdu,
— „Qana, berl sadaqıa
Köröjyncy quşundu“.

Tanıbqaştı cal, kemplr,
Çırtajıbbır qaraşbır,
Bolot quştar ojnoştı,
Avada ucup çaraşbır..

II

Çarbbıbır uctu quş menen,
Adamd er qanat vajlanbır,
Şaar emes, qbıtaq kylyndöjt,
Ystynde tujou ajlbır.

Bala elek çyrgön bir kezde,
Çaşınmaq ojnop bekiniр,
Bul kynde meöröj alaldıq,
Paraşjut menen sekirtр.

Kelinder, qbıdar qorqposton,
Sekirtısti asmandan,
Qbjbn emes alarqıa,
Çol menen çöө basqandan.

Paraşjuttım örcydy,
Ataqb kökke uqulup,
Bytkyl dyjne qaradb,
Atajbn bizge burulup.

III

Ucuctar cıqtı çastardan
Asmandap şuqıup ojnoqon,
Orundap barat saat sajbın,
Maqsatıbbız ojloqon.

Qaarman dep ataldı,
Ljaptdevskij, Bavuşkin,
Bolouq kelse senda vaatbır,
boıbn bilgin ar iştin.

Dyngyrətyp çer çyzyn.
Tyndyk muzqa ucuşqan,
Dyjnəlyk zor məərəjdən,
Birlincisln utuşqan.

Qutqarışqan tutqundan,
Muzda qaloğan erlerdi,
Ucup ətyp ystynən,
Asqa, toqoj çerlerdin.

Levanevskij tənəmsəz,
Uctu ceksiz aləsqə,
Bolşeviktik bizdin kyc,
KİM cəqəlat çarışqa!

IV

Cən çəqəldən əlkəsy
Bizdin əlkə səjmaluu,
Əlymdən baş tartpa çəş,
Kerek emes təjmanuu,

Japon, Nemis vəjlarə,
Bizdin çerge kəz artəp,
Dajardanəp çatışat
Bombovozun çəsətəp.

Biroq əilsin duşmandar,
Bizdin da var bombovoz,
Qoqus sunsa tənşuğun,
Təlqaləvəj soo qəjəos.

Erkəndik, ərdik, qajrat var.
Bizdin qol kyctyy çəqiləes,
Bizdin çerden ec kimge,
Alaqəndaj vərilsəes.

Uc Babuşkin asmanəqə,
Sen casovoj asmandə,
Qarool qarap tur dajə,
Təjjuu sal cekti vəsəqəqə.
Frunze şaarə. 17 VIII 35-ç.

QƏZYL ATCAN ÇOLDOŞQO

(Qırqıbz ajmaqtbq atcan polkunun 10 çybna)

Qırqıbz eli el qatarb,

Ajmaqtbq atcan polku var.

Qırqıbz çeri çer qatarb,

Tıncıtbqta gyldep, kerkı var.

Sen vul polktun vaatrbnsbn,

Çooqo çybç qajraoan.

Men vul eldin aqbnmıbn.

Polk çentıbn sajrıoan.

Ekəevızdə çyrek vıreə,

At qojorluq duşmanoa.

Ekəevızdə tilek vıreə,

Çol qojulvıjt vuzıanoa.

Danıqn uqıup duşman syrdejt,

Bızdn polk ajtsa etkenyn.

Ec qacan tanbas vır valasb,

Gyldegen ulu etkenyn.

Oşon ycın talqalanıbr,

Basmacılar çybıloan.

Bızdn çybıl tuu çaltıldap,

Başqa tuular çybıloan.

Daqıb etmekcy vaatır volup,

Alvars çybç qajralıbr,

Daqıb ırdamaq aqbn vulıul,

Alıbdan çentı sajrıalıbr!..

On çıl çaşar qaarman polk,

Çentı turoan kezegı.

Suurup çybç at ojnoıup,

Entı turoan kezegı.

On çybnda menin daqıb,
Qubana turoan aqım var.
Çelıtrej ver çybıl çelekl
Burala turoan aqın var,

Qıısan, çoldoş çybıl atcan!

On çybndb majramda

Qarındaştı daqıb caqıbr,

Saltanattuu majramoa.

Bıroq atcan uq səzymdy,

Tulpar mojnun vıra vıl.

Çooqoloan çoq duşman taqıbr,

Dajım dajar tura vıl!

12/VII-35-ç.

Frunze şaarı.

TYNKY SAPAR

(Estelik çazuucu depterimden)

Tyn belgisin kersetyr,

Tyn çıldızb çarqırajt.

Tyn çell salqın çelııreı,

Tyngy suu aqıbr çarqırajt.

Asmandan nur tögylet,

Artıqca çaqıb kerynet.

Qandaj sonun sapar tyn,

Qaracıb toqıtop on mınut!

Zamana çanıb çer çanıb,

Erkelep soqqon çel çanıb.

Erkesi volup men daqıb.

Epkindyy erkın el çanıb.

Tjanşan çañ kök melçer,
Tilegi kökke çetsem, dep,
Aj—çaldızdı aralajt,
Andan da ozup ketsem, dep!

Bul tilek, bizdin tilek qo,
Quruucu bizdin allek qo.
Tyn ici qorqroj çoo quuqan,
Bizdin çyrek—çyrek qo!

Izdenip tegiz çalandap,
Qıylıctar çanda salandap,
Barataañz bir top çaş,
Qacqan çoonu qaraandap.

Qıjalaj cıvar varattıq,
Ajıldın ysty çol menen.
Asman çaqın kögeret,
Əvaykəndej too menen.

Aldı çaqtan it yrət,
Kərə qojqon oqşodu.
Şek bergendej qoqustan,
Komandir taq toqtodu.

— Qamdanoqla, çoldoştor!
Uşul ajıl soo emes.
Çıylıbr çatqan atqa oqşojt,
Qaraq-quran tigi eles!

Degence volvoj tarsa-turs,
Too çañırdı uu cuuqa.
Atıbr mıltaq, çel menen—
Qavar ketti suu-suuqa!

Oq sığarvaj biz tarap,
Qacıbr kirdik qıjqıbr,

Çer silkintken syr menen,
Asqoqa çete qıjqıbr.
Aj nuruna saqla,
Qoldo qılbc çarqıldajt.
Kesyuden duşman vaştarın,
Ajanır ec kim tartınvajt.

Kövy qactı saj vojlor,
Teni taştap quralın,
Qol köteryp turuştu,
Çaqırdıq çeniz uraanın!

Çajdaqdadıq alr bırden,
Çıbrma tert vardıoq,
Əltırvəj tiryu ajdooro!
Komandirdin çardıoq.

Çajıbr teşte at qalır,
Kövy çee qacıbrtır,
Eesiz çatqan mıltaq var,
Alalvaj-kejpt şaşıbrtır.

„Ajda“ ajtraj vaşqan—
Çatabız qamar asqan,
Ac qalır aqır əlvəjay,
Sazaj volup qacqanı?

Keneşe tyştık coşulup,
At qojcudaj ovdulup.
Qajta maaqul tappadıq,
Qajtalı dep çol qurup.
bız-cuu tyşyp it yrət,
Too çañıbr vasılvaj.
Qorqqon ajal, çaş vala,
Qan əcyp betten çazılvaj.

Alandaşat qaj birli,
 Yzgəndəj ymyt çanənan.
 Bəədə qorqur çaldərajt,
 Qucaqtar atb çalənan,
 — Qorqooqula bir boorlor,
 Kişicil itter qarmaldə.
 Bizder qorojon silerge,
 Qorojonur tıry çan qaldə.
 — Bol, qatarəja turəqula,
 Komanda bərdi çyryugə,
 Tizilgende qəraan çəstar,
 Kim tk qarajt syryne.
 At ystyndə, qol arqəqə,
 Yzəngy but vajlanəp
 Adam sənduu bir top ajeən
 Baratəşat ajdaləp.
 Çajqə tyndə qəjuu ava,
 Çol vəşətur baratə.
 Çəlt, çəlt najza qərojaqtərb,
 Baratəp qəquş qarətat.
 Bizdin kyc bizdin əilekte,
 Qajrat vər ottuu çyrekte.
 Bərdəq qajrat, vərdəq kyc
 Bir əikir, bir tlekte.
 Aj əsmənda kəzyn qəşəp,
 Al da oşonu tuuə, dejt.
 Al da qəşəp qəşəmatəən
 Kənyl qəj əqqan suuə, dejt!..
 Şərqəradə Dəngi * suusu,
 Taştan taşqə uroşuləp,

* Dəngi — Oştoqu Əq Buura dərjəşənlən vəşə.

Al da qəşəp qəşəmatəən,
 bərdədə yn uuləp.
 Çəməndəştə qəşəməndəj,
 Çəldəzdərdə bir qəncə,
 bərdəə ele uoşuləjəjt də.
 Əsmən ələş. çər qəncə?!
 Çol vəjundə cəp, dəraq də,
 Bəşəən ijiş çəl mənən.
 Bygylyştə qulduq qəşəp,
 Bular də vərge əl mənən.
 — „Cərcədəqəp ujqə keldi,
 Bərdələş sovxoşəjə,
 Ərəpə oşuloşən, çəm vər cəşəjə,
 Əttər ycyən sovxoşədo?“.
 Bir top kyny ujqə kərvəj,
 At ystyndə çyrgən çən.
 — „Məqul vəlot, toqtojlə dejt
 Kələ çətat syryp tən.
 — „Əndəj vəlsə kelip qəldəq,
 Uşul „Kəkəşel“ * sovxoşə,
 Cəocuşpəşəən ilgeri vər,
 Bəlgi vərəp Əjtqəzə.
 Əjtqəzə qərəp tursunvə,
 Dəjərməən dəp çəlqundə.
 Cəozduq—tişkə qəşəşəp,
 Kər toşvərcəq vəlqundə.
 Qəşəttə kelip çərdəşəp,
 Əldə çəqtə qərdəşəp.

* Kəkəşel sovxoşə — Nəoqət rəjəonundə.

Qaşqajbır aqıbır suu çatat,
Kecyyny tapsaq çaradbq
Əjdə capıbq, ildıj capıbq,
Ertər tapıbq kecyyny.
Erke kənyp çindı Dağı,
Maaqul kərđy ətıyny.

Çetektelyy bırden at var,
Ystynde bırden vasmacь,
Kırıp bardbq suudan ətıp,
Qandaj sonun ajtmaqcbı

Çuuşaptər sovhoz mal — çanb,
Taqıbır tyndyn marçanb,
Otuzu ətıp qajtadan,
On beşı toloqon aj çanb.

Çenıştyy qol kırıp kelip,
Dıvyrt menen çandandb.
Ojojonuşup uqtaoıandar,
Çavıla qarap tandandb.

— Qarmaldıbb Şajıbır qanqor,
Qana qajda al ətıy?
Izdendi ele qarı — çaş,
Qatuu tıjdi „çoq!“ sezy.

Тьм тьрс çatqan voz adırdan,
Kıngyrenğen ын kelip,
Alda oşoşo əkıngendej
Kıvyredy syjlenyp.

Bıroq qajta çazıloıandaj,
Ajıana ыт çattandb.

— Qarmalıbıtər vasmacьlar“
Bardbq oıjdo çattaldı.

Tygəngəny uşul volot.
Şajıbır * emı çoşolot.
Qajda qacat, vızdn qoldo,
Adır, cıbbır, çol, qolot.

Qandaj „də“ vızge tən kelet
Qajıbbır çer termelet.
Kapıtalcb, qan ıckı
Qarajlap qarşb sendekt.

15 | 24-ç. Franze.

BIZ ON BEŞTE

Toodoj talap

Saat sanap

Çyrogımdə —

Ot çanat!..

Albır ucup tıncıtrajı,

Erdenımdə kyc qajrat.

— Uqcu qırsım vır çaşında çoo sıjıdı,

Mındaj işke çaloşız oına sen çarap.

Bilekte kyc

Kənyly tyz

Bız on beşte —

Uşul vız!..

Tarix vətın sıjmalantı,

On beş çılda basqan ız.

On qolundaj vıjruqtarın atqardbq.

Çardamcьsb partıjanın volup vız.

Kyn cıoşta

Tyndıktə,

* Şajıbır — Əzgənden cıqqan con vasmacь.

Çerinde çəroqar dooran sursə İnçener.
Qulduq dep con Ala Too başın İjse,
Çer beti elektrdin nurun kİjse.

Ar tyrkyn kİtep çazsa professor,
İlmden İlim qazsa professor.
Dars verİp eñ çoqorqu mektepterde,
Əzyndəj kadr tapsa professor.
Qaj-İrİ akademİk bolqusu var,
Çİldəzəja çerden şatə qojoqusu var.

Çaş kİşİ ojləoqondun vaarən qİlat,
Ne kerek qur bekerge vaarən surap.
Avanə çİrep keesİ ucup çyret,
Rulun qarçəoqanən əzy burap.
Çİldəzdar çəməndaşat gylın, gylın,
Degendej: „kəp əzgerdy bygyn tyryn“.

Bul aytqan İzİdn çəroqal çerdegİler,
Çəroqaldə qurup çatqan eldegİler.
br menen çana daoqə syrəttələr,
Ar qacan armansəz çaş mēdegİler.
Baqtİluu İzİdn çaştar əz çerİnde,
An ycyn mİq raqmat Stalİnge!

II

İş İzdep şaardan, şaaroja ketİp çyrgən,
Çəə başəp əmalsəzdan çetİp çyrgən.
Ec qandaj İzdep çumuş tanalaastan,
Qaj İrİ qara çandan kecip çyrgən.

Çəştar var dalaj, dalaj İndənbə eçkən,
Çetalvaj maqsatəna qaləp kəçtən.

Qaj İrİ uuru qİləp tutuluşqan,
Qamaloqan, erkİndİkten qutuluşqan.
„Atsa da arqavəzdan mejlİ“ deşİp,
Nan kərsə qoldon çəoja çutunuşqan.
Acqaləq çanoja vatsa qajran çaştən,
Kərgənyın çula qacraj qajdan çatsən!?

Ətyşə əjde, təmən qoldo varlar,
Çİldəbrajt çoldu vərwej çap çaş valdar.
Samsaalap kİjİm çərtəq, İrenİ azoqən,
Nan surajt andan başqa qandaj al var.
Tojso dejt İrİ qursaoqəm uşul bygyn,
Ojdo çoq ertənkl kyn, oquu tygyl.

„Nan kerek, kİjİm kerek, yj da kerek,
Bİroq anə qajşə mart beker veret?!
Bİjİk kerek eñ aval, tyşyngylə.
Qural al, kyreşkə çəq, qoldon keletİ
Dep aytqan azamattar kəryp çatat,
Dalajə tyrmələrdə əlyp çatat.

— Ex!.. dese aq çyrəktər qanə qajnap,
Çəldetİ faşİsterdİn qİləc qajrap.
Çoop dajar, tutqundardən lagerİ var.
İstetet əlnəs ooqat verİp, ajdap.
Bul aytqan vələk əlkə, İzİden cettə,
Mun ycyn mİn, mİq naalat Gİtler İtke.

Dyjnədə emgekci çaş tilegi bir,
 Duşmanoja qarşb sunojan bilegi bir.
 Moskvadan qbzıl tuunu bijk tikken,
 Штаб — KIM dep çəzojan tiregi bir.
 Uruşqa, qan tögüşkə qarşb cəoşb,
 Turabız, uluu ştaşt meder qılbp.

Ar dajəm SSSRdə qorqo çəştar.
 Sezışsin qaltıraşsın neeti qəştar.
 Birigip kyreşkə cəq „Rot-front“,
 Tyzyngən çəştar vajtən işin taştar.
 Kyn çetti, qar qursaqqə əlym kerek,
 Bolocoq çəştardebəq — əmyr kerek!

30—VIII—35-ç. Frunze şaarə.

BAATYR KELIN

(Tezekaajevaqa)

Bir gektar çerden miq sentner,
 Qacan dəjqaan aldə ele,
 Çe uqmüşta uşundaj,
 Çəzyləjan nerse varəb ele?!
 Çer tolquntqaan duu menen
 „Çaşasən!“ „Uraa!“ cuu menen,
 Sen varəjan bijk sbjazəja
 Qacan kəlin vardə ele!

Uqmüşta çəq iş qılbp,
 El aldənda maqtaldən,

Ardaqə volup qəroqzdn,
 Dalaj ojdo çattaldən,
 Zveno tyzyr kəlindən
 İştegen, syjən çerindən!
 Qəzylcənb kəp əlb
 Emgegin menen şattaldən.

Zvenondu bir varəp,
 Kərsəm degen ojdumun,
 Qarə tarix bilei,
 Qəzylca məndaj voləjonun?!

Baatyr kəlin sen cəoşb,
 Boldu vızdin qəroqzda,
 Maqtoooqo ərəb var cəoşar.
 Çer emes, bijk çəldəzda!

Qəzylca emes cəbənda,
 Şeker menen qant bergən,
 Miq sentner səzsyz alam dep,
 Eline qbzıl ant bergən:
 Baatırdən işi emespi,
 Əz ojuna işəngən,
 Aqıldən işi emespi!

Ənomy mol çerində,
 Şajırsayy iştej ber,
 Məndan da kəp tyşymdy,
 Aluunun çolun izdej ber.

„Aqıylı qısqı, cası uzun“,
Decylər taq qalıqtı.
Ken talaanın ustası,
Kelinden aqıl alıqtı.
Cın teñdik uşul emespi
Eneler kəp qıl enşegen,
Bul teñdik qımtat naa çetres,
Dıjnədə vardiş nerseden,
brdap salam çıberem,
Segizinci mart meneni!

7/III -37-ç

III

ADAM ÇANININ
INZENERLERI

ADAM ƏLBƏS BOLAQONDO

(M. Gorkijgə)

Alma vaxta mən qubultup saıraoan,
Aqən dese bulbul əlbəs bolsocu,
At salıraqan zor vaxtede aldənə,
Asıl dese duldul əlbəs bolsocu.
Adamzattın mənca əmyry qəsqə eken?!
Açal cirkın tez kelgenge usta eken.

Aleksej M. ketkenlə aradan,
Az bolso azır bir çıl tolup qaldıvı!..
Alır qalar bolvodu işke çaraqan
Arıvz əlym alır moocu qandıvı.
Asıl eleq asıldardan artıloqan,
Atıvıv atar ır çazavıv artıvıdan.

Maksim Gorkij çyrəgimə çazıvır,
Beletimde qolun qaldı qojuloqan.
Aqıvıvıq var, talantıvıvıv ustavı.
Mən əlsəsem tyk çəqrassıvıv ojumdan,
Balamada at qojormun Maksim dep.
Asıl çəqsıvıv—atıvıv ujqasıvıv tartıvıvıv dep.

Bir çıl emes, ətsyn mejli, mən çıldar,
Bardıvıq el-çurt oqujt, vılet əzyvıdy,

Ең биринчи вооркек киши эле деп,
Айтшы сн көрбөсө да көзүңдү.
Толоңон китеп, эмгеги бар—өзүң бар,
Ақыл менен җазыр кеткен сөзүң бар.

Esteligin daşy bijik salbnar
Bizde çana Rim, Pariz, Londondo,
Ataçanar erte etyptyr dep ahtar,
Aqyr kljn adam elbes voloçondo,
Jevropa emes Afrika „mat“ bñdb, —
Oqur çana çatqa bilер atñdb.

15/V1 - 37-ç.

ADAM ZATTYN BULBULU

Çyz çyl murun adam zattyn bulbulu
A. S. Puşkin armanda etken turvajyb,
Bulbul dedim çen ajtradyb men munu
Ansyz adam taar sonun bñdajyb;
Az emyrde toloçon kiter çazoçan er.
br menen çerdin çyzyn basqan er:
Urmattalvaj qajoy menen etyptyr
Bizdin kyndy korbey evaq ketiptir;
Qoldorunan tyk çaqşybñq kelvegēn:
Ej zulmdar!... Qylmşybñar, bul çbnvb!..
Badşanar çijirkenerlik iş qyldy,
Çazar ele daşy көр, erk vervegēn:
Aroçasyz qylyp dueline saqybñp
Altyn sөzdy qordop, aqça qaqybñp...

Alar çaman iş qylyşqan al kezde
Etsey aqmaq aqyldan ec almaqqa,

Puşkin elge ken taanydy bul kezde
Ezy aytqandaj: Qazaq, Qbrçayz, Qalmaqqa;
Puşkindi vız көр oquybuz urmattap
Onegindej aşqan көркөm br çattap,
Anan qantip: „adam zattyn bulbulu“,—
Dep ajtrajyn oquucusu menen munu;
Etse daşy elgenyne çyz çyldar:
Aty taanyş azyr tiryu aqyñdaj!..
Koryngensyjt bir tuuqandan çaqyñdaj;
Puşkin dese daroo vilet çaş baldar:
Adam eler, elbes viroq aqylman,
Artqylarqça kenc qaltbrçan aqyldan.

12/X-36-ç.

TUNOÇUC SЫJAZOÇA

Çaңylar eski zamandy,
Çaqşyrtyp oşol çamandy,
Çasaçan er volşevik,
Çaqşydan çaqşy taraldy.
Çaңylar qurup qajtadan,
Çaratyp çaңy adamdy,
Çaңyca qulq—mynözgө,
Çavyla kersek qadamdy;
Çaңybaj turoçan emne var.
Çaңybñn tyvy qadalды!

Kel, çoldoştor kireli,
Bir kemede mineli.
Bizdin mildet el menen,
Tarnjalaj vıleli.

Talvvaqan majdanda,
Тарсыл erdin bilegti,
Таатај шилте саргајсын,
Тар душмандын ireni,
Biz ustasъ sanaanъn,
Cirik çerin tileli.

Qalem sen qalem emessin,
Bizdin qoldo balqasъn.
Qaqaз sen qaraz emessin,
Balqasa tozojon arqasъn,
Qaçъvas volot deşysuң,
Qantip deşy carcasъn?!
Oozum sen oozu kөөryktyн
Kөmyrge çalyн cacasъn,
Tolqur sen qıjal çaş nala,
Kөөrykty mьnca vasasъn!..

Inçenerler kelgile,
Asqadan altъn tavavъz.
Qarañoъ tujuq kөөdөngө,
Elektr сыraq çaqaavъz.
Kecyysyz irim suu volso,
Kөpyrölөр salavъz,
Cecilbes qьjъn sьr volso,
Bir ilaçъn tavavъz.
Sözge inçener M. Gorkij,
Maşьqqan qьraan aqaavъz.
Bilvegendi suraşьp,
Aqaadan sanaq alavъz.
Biz doordun bulbulu

Тар тартмақ bulbuldu,
Bulbul sajrap şanduu yn,
Byt aalamoqa uoquldu.
Kөkyrөk tolqur kyy сыqat.
Bajqacъ qandaj uoqumduu!..
Marş muzika, tolqusun—
Kişl emes, asqa bulunduu.

Bir kezde biz el belek,
El tursun çanoqa teң belek.
Toqson toquz protsent,
Qat nilsegen ezelek?!
Oj, emi vaşqa çanьrdьq,
Mymkyndyk kenen tavьlyp,
Madanijat degende,
Baarъvъz tegiz çavьlyp,
br çazat kicyy pioner,
Emespi bul çanьlyq!..

„Adabijat qьroqъzъ“
Dep atadьq qьroqъzъdъ.
Aqъn volup bir top çaş,
Atъ atalyр сыqьştъ.
Baştaoqъ vajcъl qalamdar,
Soroq, soroq bьroqьştъ.

Magnit toosun quravъz,
Roman, peese, br menen.
Duşmanoqa najza sunavъz,
Ictegti tereң sьr menen.

Kel, çoldoştor kireli,
Bir kemege mineli,
Bizdin mildet el menen
Taraşjalaj nillet.

Frunze 11/IV-34-çul.

QOMUZUM

Qomuzum toloqor qulaqyň,
 Çyregym tolqur turamyn,
 Çeniştin sýrýn sen sajrar,
 Çeniştin kyysyn uoqamyn!..

Qomuzum wetin tormađym,
 Qoşulup kyugə ыrdadym.
 Bul çenişke çetkençe,
 Dalajyň öttym çöldardyn.

Bir kezde çyrdym Nooqatta,
 Qarawaj yj, çaj—ooqatqa.
 Qoluna tyştym Ojajyrtyn,
 Qaňoňyň çyrgen too taşta.

Tajaqyň çedim, şışdim,
 Birəe sýnər tişimdin,
 Qalbastan biroq maqsattan,
 Qajrattuu sapqa tizildim.

Өzgənde çyrdym paqta dep,
 „Paqta ter, çene çatpa“ dep.
 Qulaqtar kəkñer qylışty,
 Qantkende, ketsin ıcten kek?!

Sondo da qomuz qolumda,
 Dep sajrar: bol, tez orunda!
 Çyrekke qajrat çamaoqan,
 Çyrypmyn saqtap ojumda!..

Sajracь qomuz bulbulum,
 Keltirip ynyn bulbuldun,
 Çer çazыр qurwu qurdaştar,
 Çer çazыр qanыр uoquşsun!

QOŞTODU, SYRƏP SALDЫ DALAJ ÇERGE

Asmandan aq aj suluu көzyn qыsыр.
 Тьнсывай тулпар турду çyрөк ыsыр.
 Şarqыrap Çyjdyn suusu mөnkyp sajda,
 Kylyk çel keede darыp, keede тьнөp
 Qoştodu, syrөp saldы dalaj çerge,
 Sonkөldө mөnda qoşo qulac urup!..

Aj talaa çeli çyryp salqyn taza,
 Çetpedi tulpar tandap at çaptыrsa.
 Çuldurap tan torojoju maqtooojo aldy,
 Çuozubaj çerge, suuqa çurt çaqtrа-
 Oşondo, anь көryp көnyl taşty.
 Qoşulup qomuz, qыjaq yn çattыra.

Daqыda kyn, tyn тьнөvaj mөөрөp gudok,
 Kөk tytyn asmanoqa atty tyjdөk-tyjdөk.
 Icinde şaraq-şaraq çyryp çatqan,
 Esepsiz көp maşına kyysyn syrөp,
 Şөdөntө Ivan, Tөlek qajrattansa,
 Mөndoqы çazыр çattым kyylөp çyрөk!..

— Ajыlda sotstalcy kolhoz tursa,
 Kolhozcu, kolhozum—dep keñeş qursa.
 Qыrmанда, maşınанын qulaqында,
 Mañqajыp kolhoz qыz qarap tursa,
 Ајтраць, таşpaoqan al qандај көnyl,
 Таñыp тил, бақта bulbul sajrар tursa!..

Asmandan aq aj suluu көzyn qыsыр,
 Тьнсывай тулпар турду çyрөк ыsыр.
 Şarqыrap Çyjdyn suusu mөnkyp sajda,
 Kylyk çel keede darыp, keede тьнөp—
 Qoştodu, syrөp saldы dalaj çerge,
 Sonkөldө mөnda qoşo qulac urup!..

ÇETKINCEGIME

Tyrlөнвөјы çer beti,
Bajcecek ösyp çaraşsa,
Yjrlөнвөјы el közy,
Gylderdy kyndө çaraşsa.
    Sendaoşь bir bajcecek,
    Suqtantьp eldi qaratqan,
    Asman, aşja talaşьp
    Solubaj ösyp baratqan.
Talьnat çaş balapan,
Çetilgende qanatь,
Andan soñ ucat asmanoja,
Qanattuu quştun adatь.
    Sendaoşь şumqar balapan,
    Çetilip qanat baratqan.
    Uca ber bljik kökөлөp,
    Qaraşьn tuş taraptan.
Oqşotom seni kylykkө,
Kylyk taj curqa ösө ver.
Qaşandardь tevelөp.
Bujdalubaj aloja ötө ver.

7/V 34-ç. Garcakov.

COORCUOJA

(El сьqармасьыqьльп çalьp Qьrқьzstəndьq birinci көrkөm alımpıradasьльп qatьşuucusu—çaş coorcu Beryaşьevge arnalqan ьr)

Coorojno, quuraj çө qamьş,
Cooruñ var çөнөкөј,
Tartsañ vojdu eriltip,
Qubulçutat көмөкөј.

Notañ da çoq oquojan,
Qasijetpi, sul qandaj.
Uquucuñ көryp tañ qalat,
Bulbuldu qarap turojandaj.

Tañ qalamьn men daşь,
Өnөrsy vytкөн qьrқьzşoja!,
Çө yjrlөнyp keigenat,
Qojcular varьp çьldьzşoja!.

„Aq Zьjnat“tь sajratsan.
Bulbuldan qantip kem, deşet!
Zatajevic qьzьqqan,
Kyundy tartьp ver, deşet.

Bir turup çyrek sьzdatьp,
Kyylejsyñ ötkөн muñ—zardь.
Bi? turup çyrek tolqutup,
Maqtajsьn aloşьp şumqardь.

Mejlinci, tegi tarta ver,
Uşuucundu çajnatıp.
Qojcunun ırın qoşur tart,
Sovхозdun qojun ajdatıp!

75/X 1936-çыл.

IV

ATA ÇURT

MOSKVA

Maqtaoqanca bar eken,
Bar turmanь şaj eken.
Kyny, tyny tamaşa,
Kelse ketpes çaj eken!

* * *

Fabrik, zavod çer netin,
Qaptaoqandaj korynet,
Bir da kişi emgeksiz,
Çatpaoqandaj korynet,
Biroq el bytkyl kecege,
Batpaoqandaj korynet;

* * *

Zaçoqraoqan yjleri,
Çekty tirep-turoqansyjt.
Zor qubaty solq etpej,
Kerty syjep turoqansyjt.

* * *

Kerky sonun bir başqa,
Kerse keşyl tojondoj,
Kecelery çarqbrajt
Ajnekten çasar qojondoj!

Avtomobil qajdon kəp,
Çoldu bərbej çarəşər,
Məncə kəp el tənəmsəz,
Kəlişet qajda vərəşər?!

* *

Trallejəus, tramvaj,
Çyryp turat turvajəv!
Kremldən ulu kyn,
Kylyp turat turvajəv!

5/11-37-ç.

METRO

Şaar vələjon eken oqo,
Çerdin aldə çasalər,
Altən torqo klijptir,
Byt ajlana çasanər.

* *

Elektr cəraq çaqylu,
Kyn dyz, tyny silinbej,
Pojuzdar etət ucqandaj,
Qarasañ kəzge ilinbej.

* *

Çyryşy sonun vaşqaca,
Şarqərap suu aqqandaj,
Kəz ujalat suluuluq,
Çarqərap kymuş capqandaj.

* *

Eşikterl uqmuştuu;
Əzy acylər, çavylər.
Kıtır, cəqəp el cıvar,
Qajdan turat tavylər.

* *

hsəq, suuq degen çəq,
Çajloovu, vul eminel
Qəndəp ucqan cəməp çəq.
Çolotrojəu cəline!

* *

Əzy sojlojt çəlandaj,
Eskalator el taşp,
Qəjnəluu çəq adamda,
Aşuu aşp, çəə vasp.

* *

Oqubəojan kişilər,
Tan qalvajəv məndəjoja,
Kırgen sajn çyrgənsyjm,
Alda qandaj btr çajda!
Qolum menen məndəjdə,
Əzym qurar kyn qajda?

6/11-37-ç.

БЫҚ КӨЛ

бық Көл meltirejstn — көгерөсын,
Çel çyrse şarbr tolqur çenөлөsyn!
— Uq qurbum qarap tursañ könyl ösyn,
Çanbr qajra waştan tereölösyn!

Ystynde çatqan ördök-çyrök, quular,
Yn salbr ucup-qonup watraj cuular.
Yn qoşup tuş taraptan sbrlar ajtbr.
Qoşulat aqbr kelip necen suular.

Eki wet: Kynğej, teskej — tyndyk, tyştyk,
Tikteşip br birine közyn syzyp.
Aldejler köldy ortoqo qbrbr alojan,
Çyrökke aşyqtıqtın otu tyşyp.

Ansaıbn көrky cbrbr suluu köldyn,
Çajqalbr çatqanında kelip көrdym,
Çan warqbs tereçine көz çiberip,
Suqtanbr, көр көк tyzge көnyl wöldym.

бық Көл meltirejstn ucsuz — typsyz,
Degensip: „duşmandarım azbr kycsyz“
Ajtrasa çalojanь çoq kyreş menen,
Çomoqtuu kynder ötty ajtbr wutkys!

Biroqta waarbn çenip er wolşevik,
Çeegine çelätretip saıjan çelek.
Kөл wetn Qaraqoldon Balıqçbrça,
Metirlep qanca ekenin alojan cener.

Bygynde çyryp turat төrt con keme,
Keletat, ana qara, tartbr çele,

Mensnip örkөctөngөн çindі tolqun,
Çol wërди, dej albaстан ec br deme.

Qbrçaq teş, ördök tumşuq çrep, çrep,
Teñ çarbr köldyn wetin ilep-şilep,
Kelatsa mindep tonna azыq tartbr,
Tan qalbr balıqtar közyn tiget.

бық Көл mandaj, teskej çerin şandıu.
Mal waqbr kolhoz menen eliñ şandıu.
Ber çaqтан cbrça qalsan көl çajqalat
Kөrgөzgen waarbn төgiz welin şandıu!

Eskide qum ucupur çel ulojan,
Balıqçь wugyn mьna san quwulojan,
Awa şandıu, көrgyn kelet sen qbrçbr,
Dbr, dbr etet, al emine uqulojan!.

Al özy wolot tujojun aeroplan,
Ajlanbr көрүр çyret бық Көldy.
Tegi, sen cbrндь ajtçь бық Көlym
Mьndajdy ata-waşa qacan көrdy?!

„Cьn ele tolojon sonun waarbn көrdyk,
Awtomobil, paraxoddo çyryp көndyk.
Syjledyk radio, telefondo —
Dep ajtat emgekci el byqkөldyk.

бық Көл көк denizi saıja qumar
Meltirep tiktej tiktej — közy tunar,

Kök deňiz, sen da deňiz — eki deňiz,
Tikteşkin bir, birinçi qansın qumar!

Sur bulut keterylyp asmandy ördöp,
Qarajyр qajta qujsa çamojыr keldöp.
Ansajyn ireñ kirlp keldyn weti,
Çajqalyр çaşyldanat daşy teldöp.

Töldesyn çajyр wetin daşy keñip,
Şarjыp tolqun çer çyzynyn waarın çepip.
Al erten tьnc okean wzdin qoldo,
Çajqalojыn ken bşyр Kөл tешty kerip!

10/1 34-çyl. Balıqçy.

ÇANЬ ÇAJLOO

Ala Too^o melder çaşqa tunuq wlaq,
Şyldьrap mөngy astьnan tyşse tujlar,
Şarqьrap too çapьrap qulaşьma,
Asqa — zoo certip qomuz, yny uqulat.

Men daşy qoşo ьrdadьm ynyn uular,
Qulaşьn qbl qьjaqtьn toloj wurar,
Sebest: saşьnьmьrьn teskejindi,
Bir kezde qoj qajtarьp çyrgөn ьrdap.

Al kezde qara tuman qartap alьp,
Kөrsөtpөj kyndyn көzyn wzge çarьq.
Zamana — zulum turmuş qaarьn sacqan,
Kök muzdan şen, al kezde selde calьp.

Taş tilip tamanьmdan irin aşьp,
Ajьqraj ьrwar көpkө çaralanьp;
Terklisn quu turmuşun çşediñbi.
Şorolop şorduu көzdөн qan — çaş tamьp.

Tajaoşьm qьzyl cetin qoluma alьp,
Temtejip qar qursaqтьn qojun waşьp;
Kyngej-teskej men waspaşan çerin waarь?
Ala Too, ajтьb, qana cьmьrqanьp!

Azьr çoq oşol kezdin qara tyny,
Arьloşan sasьq çьttan çajloo tyry.
Çajqalyр çaşyl şiber min qulrunup,
Cacьrajт aq wajcecek төrdyn gyly.

Kerilgen көk çalama kyngej — teskej,
Tunarat mejkinine көzym çetpej.
Çajььp çatqan çьlqь, qulun-tajlar,
Keriden qantip çyret ucup ketpej?!

Arcaluu aq şaşyl wet qoj çajьloşan.
Qarap көr, qandaj sonun tigi aşьldan!
Qoj çatat fermentki, çajloo көrky,
Şajma төr torqo kijip gyl qajьrdan.

Qotolop sar tektirde çatqan ujar,
Daşь war fermentizde ecen mьndaj.
Zoot uj, zoot wuqa — taza qanduu,
— Bolowu, wardьq maldь zoot qьlwaj?!

Elktej suluu cыraj ceerde qulun,
Suqtanam kɵrwɵgɵnsyp mɵndan murun,
Qajcыdaj alcy qulaq, cыbek cалduu,
Bir top var cele sajыn mɵndaj qulun.

Bajqasam: zoot ajыr valasы eken;
At wolso armijaqa cарacu eken.
Kolhozdor cайlar cыtqan cыпь cайloo,
Atajыn dyrwy salыp cарacu eken!..

— Qaracы, cайloodoоqu kolhoz malыn,
Cыпьca lret menen cайыloqanыn,
Fермеge ылаjыqtар qонуш салыp,
Qонduroqan maңdaj-teskej аjыldарыn.

— Tigt аjы, qoj waqcu et fermesi
Bul аjы uј waqcu аjы, syt fermesi,
Tettigt cылqыcы аjы qыmыzы mol,
Suu wojloј sazоqа kergен byt celest.

Maңqajыp qulun tartыp, wee saadыrat,
Boto kez moјmolcyoqan qыz cалдыrap,
— Buraң wel ijile tyсyp cegelесе,
Tыncтапыp ijip weret voz arоqыmaq.

— Oј, sonun cыпь cайloo kɵrkɵmдығу,
Belgilejt kolhoz malы ɵskɵndyғyn.
Erkindyy qojcu cенem Sabыjraqan.
Oјlocu, qandaj ele ɵkɵn kыnuң?!

Sen cыrgɵn cыпь cайloo, erkindyy el.
Asmandaj ɵjde turat ɵkɵn kyndɵn.
Qары-cыш, аjal-erkek waары ыrдеј,
El erkin mal ɵstyret ecen minden.

— Cайloonun sar wajcecek cыты wуrap.
Cел cыret erkindyyнyn kɵenyn uular;
Emgektin ылдыr qaоqыp kyysyn certet.
Kыzgydeј mɵltyreğen tunuq wуlaq.

At cайloo, Aq waltыroqan, Sarы kыngеј,
Aj kылce, suu qaшqajat tyndy ылweј.
Cел cыret atыr cыты wуruqсуoqan,
Cыroqalsыз kecegi ɵkɵn „kyndy“ syjweј!?

Qыz, kelin qoj qoroодо, Qazaqwaj var,
Berilgen tyny woјu qoj waшыnda al.
Asmandan aj colponu kɵzyn qыcыp —
Cыmыңdajt, wijeјin men, cыroqacы cан!..

— brdacы, woorum qojcu, sen Qazaqwaj,
Erkindyy malы, qojcu — cылqыcыdaj,
Yn qoшup bul zamandyң coorum tartqыn,
Qoj waоqыp daоы cыqш, daоы uшunday!..

1933-сыл.

TAŞKEN

Aq altınduu ölkönyn,
Borborusun kim bilsejt,
Moskvadan kembi kerkemyn.
Qızyl tuu blijk çelbirejt.

Qaşqar, Çargent, Yc turpan,
Taşken boluu tilegi.
Tolqu-tolqu kyc burıjan,
Bir kemege mineli!..

Revoljutsija nurun cac,
Kyn cıyıştıñ cıyregy!
Oqur çatat mın — san çaş,
Çıyeksız qan cıyrevy!?

Tarqat qandı er cıyrek
Çer cıyryn çetir cıyaly!
Tövende colpon aj kylet,
Kommunizm cıyaoıy.

Kökelet „selmaş“ moruñu,
Aj-asmanoja teñeskin!
Sun proletar qolundu —
Cın cıyregy keneştin!.

Qaşqar, Çargent, Yc turpan,
Taşken boluu tilegi,
Tolqu tolqu kyc burıjan.
Bir kemege mineli.

10/XI-33-ç. Taşken.

GYRÇSTAN

Bul turojan adır-cıyır, qoqtu — sajlıu,
Çarqırap kyn nuruna belengen çer,
Şaar gyldep, toosu gyldep çajır-qıyır,
Kerky cıyır, el cıyrap, kenelgen çer,
Calqalar, suluu kyngö kylyp qarap,
Blijk toosu asmanoja tenelgen çer!
Qarasañ qandaj sonun, qandaj suluu,
Baqtıyız uluu Stalin terelegen çer;

Iosif bala kezde cıyrgen çajdı,
Kergon sajn qıdırtır kergym kelet,
Men çenerde Ala Too ajtır qalqan,
Bir tuuqandıq salamdı bergim kelet;
Kerwodym moqum qanıp şaarıñdı vyt,
Qajta ajlanır daqıy bir kelgim kelet;
Kyzdyn kyny çajdarı qızdar menen,
Gyl waqçañda apelsin teregen kelet.

Tallısi, men qajra ketip varam,
Necen ret kelip seni korermyñ men,
Bul qılojan urmatıña qarızdarmın.
Şotadaj ırlar çazır telermyn men.

1/1 38-çıl. Tallısi şaerı.

DONBAS

Kөрбей турар өзүңдү,
Атаңды ушур алстан:
Бир җазоҗаман, сурар көр —
Ишенбесен қалыстан!
Изотон сыққан өзүңдөн,
Erdigi кімден қалыққан!
Staxanov Aleksej.
Ушур җердик арстан!
Azamattar ар қасан,
Birtincilik алыққан:
Dyngyretkөн җер җызын.
Sotsialistik җарыстан,
Ғердин тывын көөлөсүр.
Qorqoj терең барыққан,
Sotkestne көмырдөн,
Mиң — сан тонна тавыққан.
Ataqtuu Donbas ушур сен
Тағ көмырүн қазылар,
Ғыктөр җатат вагондо,
Er җуныссу ашылар,
Kyny тyny қара алтын,
Tuғ тарарға тағылар,
Qojnuңда емгек қайнарты!
Bulbuluң talda сайрапты!
Atqara бер Donbasым,
Planьды ашылар,
Ne қыламын мен senden,
Сын сөрмды җағылар:
Өлкөмде ыткы! zavoddun,
Ғань sensin соң Donbas!..

Ғыргыңды вагарыны,
Qань sensin соң Donbas!..
Kеcegi кенче Ғыроғьздан,
Kelip turam ағыны,
Uшур tur Donbas ығымды,
Bizde senin җағыны:
Qызы Qыja, Sylykty,
Kөк җаңақ, Narьn degen бар,
Qazyla elek қара алтын,
Ғер aldьnda вelen бар.
Qolubuzda vardьoғь,
Aғьрь toluq qazarьbz,
Ala Too ystyn җаар қылар,
Allejinde basarьbz!..

23 XII 37-җыл Donbas

BARA ҒАТЫР...

Moskvadan Kavkazoғь,
Qarap vara җатамын.
Qadaldь җoldoғь,
Sanap vara җатамын.
Ғағыл вагон мингетим,
Ғайнар vara җатамын.
Negedir tolqur өзымсе,
Qайнар vara җатамын.
Ғамбул менен syjлөсүр,
Aғьндық талант бир деһир,
El аралық вағондо,
Ғыроғьр vara җатамын.
Ғолду qatar көр ішти,

Kəryp tolojon çenişti,
A, desem oozdon təgylyp.
brdap bara çatamın.
Dondun çeeğin ır qəlbər.
Sərdap bara çatamın.
Tolqusan, çyrek, tolqucu.
Tolqusan, işke çarasan
Kətərylət kənylym,
Terezedən qarasam.
Antkenl çoldun vojunan,
Barın kəryp varatam:
Qaraqajın, qajıbdın,
Talın kəryp varatam.
Əlymdən qorqur təjvəoğan,
Çoo kərynə çajlaoğan,
Kəzynən kazak elinin,
Çalın kəryp varatam.
Ajtılıu Donbas qara altın,
Kəndi kəryp varatam.
Ataq—dañq menen culoğanoğan,
Eldi kəryp varatam.
Təşyndə bir top orden var,
Erdi kəryp varatam.
„Anarə qojdun vəşəndaj,
Çənaoş səjdən təşəndaj“
Ata, vavam kərvəgən,
Çerdli kəryp varatam.
Pojuzd ıldam! kəp çerden —
Ətyr ketip varatam;
Ulam çanə şaarəja,
Çetip ketip varatam.

Qarap ulam, denizdi —
Bojlop bara çatamın.
Əzym menen bir əzym,
Ojnop bara çatamın,
Ar bir çolun ırəmdən,
Ojlop bara çatamın.
Ne bir mejkin keñ talaa,
Cəldy kəryp varatam;
Qartaq Kaspi qajradan,
Kəryk səşəp çəşarəjan,
Məltiregen, kəgərgən,
Kəldy kəryp varatam.
Çarəşəqtuu toqoju,
Sajdı kəryp varatam;
Aşarəp çatqan qarə çəq,
bzoşaar suuq vaarə çəq,
Qəş əjənda çer kəpkək
Çajdı kəryp varatam.
Qandaj keñ vizdin çeribiz!
Qandaj vəj vizdin elibiz!
Əzyvuz ycun vaarə altın,
Məndajdan aqqan teribiz!

24/XII 37-çıl.
Moskva-Təllisi
Çolunda.

POJUZDA

Frunzeden oturduq,
Sırdaojan çaşıl vagonoqo.
Çyrəkty kuygə tolturduq,
brdaojan çaştar vagondo.

Zırbıdadı parovoz,
Çer kəcup artqa çarışır,
Biz daoş ketip varavız,
Ojnoşon çaştar aışır.

Şaardan uzar cıqqanda,
Keç çajıq mejkin kəyındy,
Aldımda tulpar ucqanda,
Baratam aıaş kəzymdy.

Çol voju çajıq çımbıdar,
Bireölər şıq-şıq kulyşet,
Çenemder, alar ır ırdar,
Qızılca qazır çyryşet.

Çer vetin tlıp traktor,
Oodagır varat cımdardı,
Çer vaatır çıroartır,
Oolçur alda ırdadı.

Keç tala çayıl quvuluu,
Tegerenip kəyınət.
Qojcu çene çaş suluu,
Kənylym qajda velynet!..

Ana oşol appaq kəyınən,
Kerky emespi çıştaqtın,
Samajıd çıvek təyılğən,
Mycəsy sen şıavdın.

Ber çeneke vıjruqtu,
Tezırek vıtsyn quruluş,
Çındı cəl taanır uluqtu,
Çasalsın çan vıvuluş.

— Qojcu, ıj... uul qantesin,
Çeneç saşta şıldırır?
Bilemın əyü antqorsun,
brdaj ver, mejlin ırındı.

— Andan kərə veri kel
Tettıgını qaraşın!..
Terezeden ırışa çel,
Ucurup taltal saamajın.

Aq veti ajdaj kəyındy,
Çandaj varır qaradım!
Da... çasılğan kənyldy,
Çıjnadı kerky talaanın.

1933- çıl.

V

AQ ALTYN TALAASЪ

MEN SULUULUQ QOJNUNDA

Kymyş nur altın kyn suluu,
Aj çarыq bolso tyn suluu.
Emgekti qoşur ыrdasam,
Erkelep ыjik yn suluu.
Bilgenin бары ыөлөксө,
Ajtaoıj ыaşqa kim suluu?
Aq altın qымqар çамынар,
Artыqса көркөм çer suluu.
Aj talaa аррақ, çelpinet,
Aqырын çortqон çel suluu.
Ajlar, çыldар арыбай,
Astejdiл işter er suluu.
Eki ese normo tolturup,
Terimci çedem sen suluu.
Baj—qulaq, çalqoo boloso,
Baaryda çaqşы el suluu.
Men suluuluq qojnunda,
Tegeregim ten suluu,
— Syjyş kerek suluunu,
Qata dese munumdu.

25/X-34-ç.

Den qыстаqы

FARQANANIN TALAASI

Uqru quram,
Koruy quram;
Oqur manin sarmadil
barmadil oqur.
Sotaj qatqan:
Ictmdoql sarmadil
Çer sulussu —
Jaltas bar

Kordyn seken Qrsmadil
Syrattojyn

Farqanamda
Oqor seken Qrsmadil
Afta çyrer
Oquucular:
Daqy necen qismadil
Tasa ainspas.
Boq çatqan çer:
Farqanamdan barmadil
Ojdo qardil
Baar paqta:
Paqta mosen kax oquram
Paqta josa
Suluu kyn-ia
Kylip lucup aq çatqan
Farqanamda
Talaas ulam
Maqlat necen ic oquram
Uquram qatqan
Uquram qatqan

Traktorlar çajnaoqan.
Rulevik,
Udarnik bar:
Minip albr ajdaoqan.
Farqanamda,
Kynde toj bar:
Ar kyn emgek çajnaoqan!..
Ar qyl tyrkyn,
Maşina bar:
Paqtaoqa dep çasaloqan.
Yjronyşken,
Çaştarda bar,
Mexanik dep ataloqan.
Agronom,
Çyzdop kelet:
Oqur sbojbr „qat“ aloqan.
Çekesinen,
Ter şbrroqan:
Farqanandin dьjqanь,
Paqtasь dep,
Partijavьz:
Maqdaşnan şbrpadь.
Ketmeninen,
Altyn oengon:
Maqtaş kerek dьjqandy!..
Dьjqan emes,
Bul kolxozcu:
Sotsializm erleri,
Qur talaanь,
Gyldotyşken:
Zor çeniştin şerleri,

Paqta menen,
Çisek qaptap:
Sajmalanoğan çerleri.
Çajb, qışb,
Erikpegen:
Ar kyn paqta ojunda.
Otursa, tursa,
Çoldoşundaj:
Ketmen çyret qolunda,
Iş ştabb,
Kolxozu var:
Kommunizm çolunda.
Çeñelerim,
Cigit tigip,
Çisek qurtun baqışqan.
Bul oğana emes,
Ketmen capsa:
Birincilik alışqan.
Qızdar ajdap,
Traktordu:
Qacan erden qalısqan!!
Farqanamdın,
Talaasb şat:
Emgek menen gyldegön.
Farqanamdın,
Qıştaoşbaq:
Atır gylde, byrdögön.
Farqanamdın
Çeri şandıu:
Emgeksizder syrdögön.
Aralasa,

Baqtbın icin:
„Qusa“ könyl acılar.
Aralasa,
Keñ talaasbın;
Ar kim ceri çazylar
Koryp quloğan,
Emgekterdi:
Qanıp mooqu, basylar.
Radio
Iş başında:
Bulbul menen sajraştı.
Qajrat artıp,
Udarnikter:
Ketmenderin qajraştı.
Işten qajtsa,
Patifon var,
Yjlerinde çajnaştı.
Kolxozdordo
Telefon var,
Trupkasbın iliştir,
Sotsializm,
Nur sьraoşb,
Kee çerinde elektr.
Kecce çalqoo,
Qalil aqam:
Turmuş çajbın biliştir.
Kiterqana,
Qızıl burc var:
Oqur bilim alışat.
Ar gyl başqa,
Ijrimder var:

Вардօրնան тааньшат.
Кино çана.
Театр вар:
Кеçкистн ел варьшат.
Фароҗанамда,
Колхоз ајль:
Byгyn мінтір çаңьрдь.
Кеçегі қул
Фароҗаналық
Çьроғал кyнгө қавьлдь.
Men ушoға,
Қубаноҗандан:
Толқур çаздым çаңь ьрдь!..
Аvtomobил,
Сьмьн—қујун:
Çoldorunda çарьшть.
Колхозçular,
Миніп алып:
Вазалына варьшть.
Таңьрқашған,
Bir kezdeгі ел:
Byгyn көнyp қалышть.
Теркi арава,
Мид—сандадь:
Активтер, çаҗтар мінлісіп,
Çарьсьсьсь,
Oјnop çyрет:
Mунудаоғь иллісіп.
Çаразььqtuu
Qандај sonun:
Ar qол tyrkyn kijішп!..

Aeroplan
Көзгө yjрөндy
Усуп көрyп çенелер.
Qана, қайсь,
Bайсьь өлкө!
Qантип нызге теңелер.
Salпайьшть
Bir kezdeгі:
Teңsinьegen emeler.
Ucsuz, tьpsьz
Meјkin talaa:
Qьроғoldoј қулпуроҗан.
Çel „дыр“ etсе,
Çаşьь барқут:
Çарьььььь çулқуноҗан.
Qара бақтуу,
Qалың қыстақ,
Kim qozғoltot çurtumdan!
Anglican,
Japon, Polşo:
Sozur qолun көрөёйсь!?
Kөре çатар,
Zor мајданда:
Kim aloҗанын мөөрејды.
Aeroplan,
Asmanoҗа uc;
Dаоғь нлјтк өрдејлy.
Fароҗанам
Byгyn sotsialсьь:
Oтор emes, илп qој!
Baарь tegiz,

Gyldöp barat:
Tan tamaşa, kynde toj.
Atb dañqtuu,
Ajtsa dajbñ:
Farqanamdbñ talaasb.
Emgek menen
Çbrojal quroqan,
Emgekci eldin balasb:
Aq altbñdbñ,
Keni ekenin,
Ajtar qalsa calasb.

20/V-35-çbñ
Aravan qbştaqçb

TYŞTYGYM TYMƏN AQ ALTBN

Tyştygym tymən altbñsbñ,
Tyştygym keni altbñdbñ.
Kənylymdy sergitti,
Buruqsup çbtb atbñdbñ.
Uctajbñ şyjyr qalambñ,
Tyştyktyn sbññ acbşqbn!
Çaş qalam çyrək olə elek,
Bilemin, əzyñ vaatbñsbñ!
— „Tyştygym tymən altbñsbñ,
Tyştygym keni altbñdbñ*.
Tyştyktyn kərky aq altbñ,
Tygənbəs mylky qalqbmdbñ.
Tyştyktyn erke sulusu,
Erkindyy çenem Çarqbmdbñ,
Emgeginen byrdəgən,
Kymuş kybək altbñbm.

Altbñbm tonu tyştyktyñ,
Kən talaa tegiz kijingen.
Altbñdbñ eesi kolxozcu.
Emgekke çen tyrygen.
Emgekten carcar talasb.
Emgekke aşbq kyçyrmən!
Tyştygym bygyn kyldədy.
Tyştykte naq byrdədy.
Baq çənbdb, taşbdb.
Kykyk bulbul yndəry.
Boj balqyttb tartbşqan.
Qol qbşaqtbñ kyyləry,
Tyşynbəsən qulaq sal,
Al təmənkyy tyrdəgy:
Saqaldb, Qaşqar qbştaqta,
Traktor qojdoj çajnadb.
Kyny-tyny bir tbnşaj,
Paqtanbñ çerin ajdadb,
Şarqbrap dovuş yn qoştu.
Aq Buura mənkyr sajdəqçb.

Aq vajcecek gyl çərb.
Çaşyl sajma çer aeti.
Dalsb kən vaatbrdaj.
Erkindyynyn kəlaeti.
Ketmənlən yn çəqəp.
Məni qoşo degdetti.
Yn qoşpoj qantlp turalam,
Bytkən vojum termetti.
Sajra taşş qbşyl til.

Brdaýbn çenem Ermekti,
Erteli kec bir tñvajt,
Aq altyn aqja ermekpil
Etegin qamdap emiten,
Acýlvaj tursa termekpi?!,
— Erkindyuy çenem şaraqtar,
Çaş könyldy şerdenti.

Altñnym yc savlyp,
Kysök najlar qalyptar.
Erkindyuy aqam Qubataek,
Bir çolu köcyp varýptar.
Çөөгynyn vaşbna,
Alacñq tigip alýptar,
Bazar qorqon, Özgөndөn.
Balдар aýtsa ötkөndөn:
— Moldokeler qaqcýndap,
Kep salyp ötkөн ketkenden:
„Bul Özgөngө paqtanbn,
Çigiti өnşөjt uqqulal..
Çigiti өnşө, Özgөndyn,
Çigiti өnşөjt uqqulal..
— Dusa ketken bul çerge,
Çalojan emes, tup tuural“..

Dep qyjqröjan tuuradan,
„Tarix“ acýp qurandan.
Duşmandýroýbn ilgizvej,
Kyrөşsyz tär-tñnc kim qalojan..
Biroq vaatar bolşevik,
Çenip cыqýp tuu sajojan.

Мьна, выгын таp душман,
бндьнб өcyp сumsajojan.

Qarasan, emi Özgөndy,
Qandaj sonun өзgөrdy!..
Aq najcecek gyl sajma,
Belgiledi өskөndy.
Өsyş menen çen'işti,
Soo turöaj, soqur kez kerdy.

Özgөndyktөр таq выгын,
Paqtacь kolxoz болушту..
„Moldokemdi“ sasbttb,
Çaңblaşp qonuшту.
Aq altyn kljip oj da, qөр,
Eski kejpin çojuшту.

Сьн болşevik atanojan,
Таçьvaj ake vaşqarojan,
„Voroşilov“ kolxozu
Tazalanьp çattardan.
Qьzuu emgek majdanda.
Necen iret maqtalojan.
Işenbөsen varьp көr,
Dokument var qattalojan,
Өtkөн çыb planьn,
Yc ese aşьq atqarojan.

Çaңb alьstar qazыlyp,
Çindi suular бурuldu.

Qaqsır çatqan kecegi,
Een cöl gyldər qubuldu.
Otuz adır, Najmandan,
Traktor yny uquldu.
Aq altın taşır adırdan,
Avtovoz kerben cuburdu.

Qarasuuda məərədy,
Aq altın zavod gydəgy,
Сьдатрадь Сайрань,
Erkindyy çaş çyrəgy:
— „Çyrgylə paqta vaşına“
Dər qurmuşun syrədy.
Emgek qəzər çalındar,
Baroqan sajn kyylədy.
Eskilər qajra çapırbər,
Tyştıgym tygəl tylədy.
Aramza, çalqoo — aram ter,
Əzuncə cuncyp çyrədy.
Şum — şurquja duşmandın,
Birin-serin çyrgəny,
Tyktyy tyryn əzgərtyp,
İckə kiryyny yjəndy.
Biroq ailem qutqarınajt,
Proletardın kyregyl!

— Çaşıl ala şajədan,
Kəjnək kijdı qarındaş.
— Tyştıgym tygəl gyldədy,
Erkindyy iştep qarə, çaş.

Tyştıgym sajma çibekslı,
Tyştıgym keni çibəktin.
Tircilik qəzər qajnaoqan,
Tyştıgym qanə çyrəktın.
Tyştıktə valban kolxozcu,
Çalınbu kecken kyreştın.
Emgek menen eşilgen,
Taramış vılektin.
Dəoş işteşsin, mejli alar
Byt kolxozqo ırdəşsin
Kere kere ketmen caar,
Ken talaan gyldətsyn!..

1933-ç.

PAQTA SAVBƏŞ

Ajdoo çanə kilem tyry tartıloqan,
Kərər kəzge kem tursaptər altından.
Paqtam səoşər, çerdin vətı çajqalər,
Talaə çaşıl eskl kejpın qaltıroqan.

Talaə kərkyn ırcə vılsıl sajrads,
Talaə kərky: sovhoz, kolhoz çajnadə.
Kənyl ergip kolxozcu işke çutunup,
Şaqə-şuqa veldən emgek qajnadə.

Etek çənin qajra qəstap çalmandap,
Şajə çooluq cekesinə şart nıjlap,
Erkindyylər „qoşulduq dejt—vajgege“,
Kylyp şaq-şaq, kənyl kırı çelge ajdap.

Ondon, ondon brigaddar tyzylyp,
Çeek, çeek çabar çerler welyndy,
Şymalandy polot ketmen albyr,
Emgek şaňy saatlardaj köryndy.

Şanoçur-şunoçur ketmen yny qoşyşty,
Bolot mizke taştar tijip çoşyşty,
Otrjadý paqta ajdaşan talaanyn,
Qojdu ortooşo sotslalçyl çarbyşty.

Kere capty uňçusunan watyrdy,
Çan byşyrdy, qatqan topuraq qazyldy,
Tyny çumşap es aloşandaj çalteldap,
Bojun çajdy paqta gyly açyldy.

Kultwator ker coloqqo çegildi,
Qarmap saşyn men da tyrdym çenimdi,
Şamaldatyr aq altynçyn denesin,
Arasynnan aram çepter terildi.

Çaqa-çaqa ketmenden yn uçuldu,
Kökölödy çajta çerge uruldu,
Qyzyr-qyzyr, kirip kirip qacaryr,
Bytköryyge er epkinyy çulundu.

Monçoqtodu mandajlardan şymap ter,
Al şyrynyr çajra kiret çazyr çer,
„Çaqqadınar, çutqula dep açyldan“
Şynqyldady Suqsur çenem çarooker.

Ketmenderin çaj çajbna qoşuşup,
Otuştu köleköge çoşulup,
Qarındaşym kolhoz qyzy Totuqan,
Albyr ketmen alda çyret qoşulup,

Boltondoşon çaş ploner B. İtaqul,
Epkindyy dejt komsomoldon Attoçur,
Bular daşy arasynnda çarçyldap,
Ajal-erkek. qarw, çaşw kolхозdun.

Otuştu köleköge es albyr,
Şyldyndady Qadbycada söz salbyr:
„— Çigittsiner, men ajaldan çarbyşta —
Kijin qalby çyrbögyle ardanbyr“.

— „Qojcu çene ardanbajbyz al çerden,
Kylyk bolso bajtal çyçat wajgeden“
Dedi birew kylyk wasty talaanyn.
Özy daşy qoşo kyldy çaş çenem.

Şyldynçyl çaş qandaj çajyn, sözge usta,
Sözynw söz çoop bersej ketpegen.
— „Qoj, bolqula, turqula tez çumuşqa,
Kecke oturbaj kölekölöp erteden.
Uwaqyt az, myna çawbyç şaştrat,
Mynca kyldyn, bşyrajyl adam sen!“

Çan çawyla ketmen ala tarady,
Çan çawyla paqta tysyn sanady,
Köp tyşymge kerek bolso көр emgek,
Qacan awam mandaj terin ajady:

Cala capqan çaş baldardın izine.
Köz çinerip qarıqan babaj qaradı.

Ajdat, ajdat, vol Bazarvaj ertele.
Ajdat, ajdat cəqar kucty ketmenge.
Taza carqan, ala colo qaltırbaj,
Ur, talqala, kesekterdi ketmende.
Sapat, sapat, sapat ucyn könyl qoj.
Sapat, sapat, sapat ucya kekeje!

Kolxoz qız qarındaşım Totuqan,
Kör qarava car paqlandı ajdatcı.
Emgek menen een talaanь vaq qıltpı.
Arasında kykyk, bulbul sajratcı!
Çenil көрсөн, көзүн өтүр varatat,
Мына emese kultuvator ajdacı.
Мына, савық қызыр varat Qalmırat
Моqovosun ketmeninди qajracı!..

/IV-33-çyl.

PAQTA TERIMI

Talaanьn vaarь ar-appaq.
Kymyş kybək taqırbıqan.
Çer neti sөөlet bezenip,
Avakeme-çaqırbıqan.
Kymyş kybək aq altın,
Sensin ojo zavod saqırbıqan.
Aq altınьn etekter,
Emgekci çenem taanьlqan.
Qarındaş Totu daqıb var,
Udarnik volqon çanьdan.
Toluptur paqta vaşьna,
Qızyl çooluq salırbıqan.
Kylgyn sajma vajsecek.
Turmuştun көrky çanьrbıqan.
Ucuq salıb şıldındar,
Çarooker qoj kez çaqırbıqan.
Ujuşturup emgekti,
Baalap alıb işteşken.
Emgektin eesi kolxozcu,
Tavьşьp altın emgekten.

Çaş əspyrym çetkincek.
Terişip paqta tojtondop,
Bularda kirgen majdanqıa
Qol qavьş qılıb vojtondop.
Iş trettıyy kelişken.
Çyrbejly dejt voşqo ojnop.
Kicinekej ploner.
„Alalь-dejt işti ondop“.

Terilgen paqta qaptalıp,
Salmaşın qanca qattalıp,
„Arabaşın qoşulu —
Çetip kelci attı alıp“
Dep Bazarşaj Tykyjge,
Candajıp turat maqtanıp.
Kolxozeu balıan asakem,
Mandajın çarşaq şattanıp.
Boloşula dep başında,
Toraşın çyret attanıp.
Aq paqta too, too yjylyp,
Kynde ystynö çöjölöp.
Çenötyp ulam zavodşo,
Bir kynı turşaj tıjılöp,
Şaraqtıp emgek qajnadı,
Çaşıl tartıp çömböjöp.
Paqta terim maalında,
Dalaj çaş, mına majdanda.
Bolşevik bolmoq uşuşo,
Kim qacat kirşej majdanışa.
Aşarşan paqta talaaş,
Kyn nurun çasır çan çanoş.
Aq aj tynde çarqırar,
Qoşomat qılşa avama,
Erkelegen tentek çel,
Erteli kec başcada,
Erkeletip çenemdi,
Ujqusun buzsa erk tında:
Emgek nuru sevlip,
Çöroalduu tijet çaş çanoş.

1932-ç

EPKINDYY TOTU EPKINDE

Ter, paqtanş Totuşum,
Bygynde kim otursun.
Eki qoldop şepbidat,
Çapcandışqtı oqupsun.
Yjret uşul öneryn,
Qaloşandar saşın qoşulsın!

Ter, ter Mejil mejizim,
Paqta emes, altın terilşin.
Min-min sentner aq altın,
Fabrikaşın berilşin;
Aşşaq tolup plandar
Iş çöjönş çenilşin.

Körşöjsynşay, tetigi:
Appaq qardaj talaaş,
Erkindetet, qıztat,
Burup, burup sanaaş;
Munu bolup aşın da,
Çapçan çetip baralı.
— Qajda ketti şiltoolop.
Çalqoo Byvyş çanaaş;
Tyğönşödy uşunun,
Kyzgy menen taraaş.
— Mejli, qojın oşonu,
„Qandaj çyrşö talaş“
Çyz ajtqandaj siz aşın.
Çe yjrençyk balaş

Bol, bol, tez-tez, bol tez-tez,
Məərəjdy siz alalı!
Bol, bol, tez-tez, bol tez-tez
Məərəjdy siz alalı!
Bir qaracə, erkındyy,
Er Qubatbek aqanı;
Terip ıytıp qojıptur,
Ajtqan şaqıbn väjaqıbn.

Çanıbm Totu erkınde,
Erkınde, bol erkınde,
Paqtacıbnıbn qızıbnıbn,
Yjretögör värkige!
— Çan qarındaş erkınde,
Erkınde, bol erkınde,
Etegin qızıl şajıdan,
Aq altın senin erkınde,
Qızqaldıqtaj çajnaqan,
Tilekteş aqan erkine,
Senin erkin paqtada,
Qarındaş astı erikpe!
Qaşan tartpa Qadıjca,
Senda aramsa qatınca,
Eki tekty etegin,
Kijin kelp Asılca.
Uruşqanoğa qandıjsıbn,
Emgek kyn az çazılsal?
Erkin, erkin erkınde
Ökynböğyn artında!
Erkin, erkin, erkınde
Ökynböğyn artında!

Bizdin majdan suu menen,
Kötorylgön tuu menen,
Qılıqa tartıp qataroğa
Mına, kirdik duu menen;
Aloğan işin ıytköröej,
Balqıvasıbn qur denem.
Erkindyy çenem Sıvıjra,
Qarındaşım çana eçem,
Men çaqtıroğan kişi emes,
Enkejip paqta terwegen,
Sotsialcıl ölkөгө,
Mintip pajda värbegen,
Anıq eçem Çumagyl,
Aj talaada terdegen,
Kişi emesqo, al sağa
Çyrögyn suurıp värbegen.
Men qurmanıbn sadağa,
Altın varmaq sendejden!
Altı tıjıbn turavıbn,
Eerdin vojop sendelgen.
Ölsök arman çoqu oşol,
İstep çyryp el menen.

Denedinbi sen oşondo:
— „Çanıbm ağa men da qoşo.
Kyreşmekmyn siz ajtqandıj,
Mildetim emes çyryu voşqo,
Unutrajmıbn ajtqanıbnıbn,
Mejli, çanıbm kyjsyn otqo.
Menim çanıbm aq altıbnıbn,
Men tuulqam uşul Oşto!“

Orundapşın uvadandı,
Byt atqarıp plandı.
Sızdin kolhoz çarqı qoştı.
Ir aldında sıj aldı,
Sapat, sapat, sapat, sapat,
Sapat ucyn uraandı.
Qıjıqırıp kıp tyşymgı,
Cındap betti suraldı,
Cındap, cındap, cındap, cındap,
Cındap betti suraldı.
Mına, oşonun çemişi,
Kolhozundun çenşi,
Aq wajcecek gyl acır,
Bul talaanın keñişi!
Ajıraj turoqan söz beken,
Mejildin paqta terişi.
Bir tal wolso da paıda,
Mejilim, mejilın terişi,
Kımyş wıwək şaldırıp,
Bytken wıjum eritti.
Qarap turıp cıdabaj,
Çaş çyrogym eelikti.
Qıştaqtan cıqırıp kıp kişi,
Cıwap mına keltişi.
Bijle, Totu wıjlegin!
Mına męreş senikt.

Cıwalıp turat ap appaq,
Aq altın paqta sozulup,
Etegin toz Mejil çan,
Biz alalı qol sunup.

Enkejejin qana, rol,
Men da saqı qoşulup,
Emne taptın Asanqu',
Beker qarap oturup.
Andan kere tertşkin,
Sen da wızge qoşulup,
Çazılab maqtooqo.
Normowuzdu tolturup,
Aşırıp ta ijeli,
Qana, wol ter ozunup
Aşırıp ta ijeli,
Qana wol ter ozunup!

Tan qalainın Totuçan,
Altın put terdin bir kynde!
Sen uşundaj epkindyy,
Erkindik tendik kynynde.
Oturoqan terde qamalıp,
Kecegi etkın bir kynde.

Saamajın qara çibekten,
Ot çalındap çyrekten,
Bygyn sen turmuş walsan,
Bolocoq ucyn kyreşken.
Unutpas tarix atındı,
Altın menen cıjışten.
Amerika çaltandı.
Coocup wızdin kyreşten.
Qıjrap çatat carbaw,
Asman menen tiresken.
Mına, siz emgek tulparı,

Alar bygyn keryşken.
Fabrik-zavod al ana,
Qandaj bizdin bul öskөн.
Toqtolvojvuz bir mynet.
Daqь uşundaj esyştөн.
Çalyňvajььз vajlardьн,
Paqtasьна viz bygyn,
Baarьн özy öndyrdy,
Çumuşcu — dьjqan bir vytn.
Tavьlvasu eme çoq.
Aqьttь motor var kycyn.
Mьna çajьq özgөrtty
Mьna çajьq öz tysyn,
Aq altьn torqo çamьndьн.
Aq altьn talaa gyl bygyn!..

Qьzьl çyk çatat ujuşur,
Arava çetpej artuuqьa,
Cuvaj, cuvaj punklitten,
Avtovoz keldi tartuuqьa.
Qur qaltьrvaj vaarьна,
Sьlaj sьlaj artqьla.
brdap klrip varalь,
brda, Totuş çarqьldal

MAJRAMQAN

Komsomolka Majramqan,
Cec paltondu, çajdaqtan!
Tezdetyy kerek terimdi,
Qavarьn var al çaqtan.

1933-çьl.

— Uşul daqь etekpi?
Aloьn tigi etekti!
Coq bolso etek көр batat,
Bilьejsinьi esepti?!.

Oj, talaa, tegiz, cuңqurca,
Barьda appaq qulpursa,
Çaşьl, qьzьl çooluqcan,
Paqtanь qaraj çulqunsa,
Kөzge ileşpej çarьşsan,
Sen terimci bolqonun.
Er kele tyşet çavьşьp,
Senin elpek qoldorun.

Taza tergin Majramqan,
Başьndь kim ajlantqan?
Uşul çerdik qьz emej,
Keldin ele qaj çaqtan?!
Çanaqьnda qalvasьн,
Buloqanьp cataq salsasьн.
Cөp-çarьн alьp tazala
Ileşip al da varvasьн.
Sortqo vөlyp terişsen,
„Bol“ dep keңeş verişsen,
Telegejin teң iştөp,
Udarnikke erişsen:
Texnikasьн yjөнyp,
Cьн terimci bolqonun.
Er kele tyşet vyjrylyp,
Senin elpek qoldorun.

Çanьndaqь çoldoşun,
Tolturavь normosun?
Syрөj çyrgyn anьda,

Çalqoo atqa qonbosun.
Çoldoşun çaman — sen çaman,
Ekөөң birdej teң çaman.
Eger sen çaqşb bolqondo,
Qantip bolsun al çaman.

Udarniksın Majramqan,
El eercise şaǵbna.
Qaltırasa çalqoolor,
Kele albastan çapbna.
Elden artbq tere alsan,
Udarnik qbz bolqonun,
Şarbdasbın suluu qbz,
Senin cever qoldorun.

2/IX-34-ç. Aravan qeştaqb.

KOMSOMOL RAQTA BAŞBNA

Aq bajcecek çer beti,
Terimge cıq komsomol!
Ulu, kicyy qaraşat,
Bizden kytken ymyt coq.

Bizde balsan bilek var,
Taş buzsa da talbastaj,
Bizde çalbn çyrek var,
Zaarqanbır qalbastaj.

Raqta terip, iş qılbr,
Pajdasbın kër bilektin.
Baatbırlarca umtulup,
Uvajbın kër çyrektyñ.
Erte cıqıbr, keç qajtqbn,
Ar birin normo tolturup.

Emne pajda tabışat,
Tigiler beker olturup?!
Terimci necen çenen var,
Altı put tergen kynyne.
Belettyy bir top emen var,
Normosu tolbojt kynyge.
Çenege çet ar birin,
„Maşına“ bolsun qoldorun.
Erkin emgek, erkin oj,
İştesen kenen çoldorun.
Qar albna qaltırbaı,
Toluq çbjbr alalb.
Birincisin mөөrejdyn,
Өzybyz albı qalalb.

Komsomol raqta başbna!
Toqtobosun fabirik.
Acılojan raqta, aq talaa,
Cetinen kır çarpbır!

1/XI-34-ç. Aravan qeştaqb.

ANAR

I

Taң syrdy salqbn ava çan çbrojatır,
Salmacıq baq — daraqtı baş brojatır,
Almaluu baq mensindi, soj koterdy,
Taң menen toqoj sbnduu brcb bdatır.

Urunup taştan — taşqa sajoja sbıvaj,
Meñkydy şarqbracıan unyn tıbjaj,
Avaltan aqıbr çatqan coq qaşqa suu,
Qubabır quttuqtadı alda tınbaj.

Ijllir tal səvəqtaj vuraq vətın
Ağyqqa vaxır keldi bir ças kəlin.
Şaşlır suu aldı da, qajra vastı,
Ojunda: vaştalar vıgyn terim.

II

Çer vətın aq vaxıcek qaptaqandaj,
Çer sonun saıma tıgır taştıqandaj.
Bir tyrlı kəz ujalır meıkin talaa,
El toloqon vətəncə iş vaştıqandaj.

Bir cettə danıqıraqan taza qırman,
Qızıqıqır qaraşqansıjt ojdon, qırđan.
Cıvaşır paqta etekter kelip tursa,
Şaşlat tarazada tartır turıqan.

Eteker aq altının aıavastan,
Maıdıdan aqqan terge qaravastan,
Anarda ıycıncı ıret kelip turat,
Boloqonun qantıp ketsin sanavastan.

- „Teripsin elıy kılı emi“ dedi:
— „Kecke, anda, çızdy terem kemı“ dedi.
Qıvınoqan tarazacı tamaşalar:
— „Almaqan quup çetet seni“ dedi.

Anarqan uncuqıpastan çıgırp ketti,
Çarqıqır tövəden kın nurun septi.
Dalajdı suqtandıroqan suluu kelin,
Şaqıqna, terip çatqan, varır çetti.

Emgektin toloqunına çandırap alıp,
Acıloqan aq paqtanı tandırap alıp.
Eki qol qızmat qaldı çarışqandaj.
Çırektın sərı kenen kyyıynı calıp.

Kış emes tan qaldırıp turıqan neqtı.
Oozu ırdap, qolu paqta terip çattı.
Başqalar etekterin sır toltırsaj,
Anarqan ıyc, tert qajta tögyp çattı.

Terimge taq azandan kelip çırdı.
El kelgice sır topton terip çırdı.
Aldına kış salıraj terimciden,
Bardıqın iş mənən çenip çırdı.
„Majdanda kəryıncı tentıstar“ dep,
Kelinderge keıneştı berip çırdı.

Tışte da az dem alıp qajta vaştan,
Elden murun qamınır işke şaşqan,
Otursa, tursa daqı paqta ojunda,
Qaloqandar ılgı alışar mındaı çaştan.

Kəzı qızır paqtanı, qajıqıncı çoq,
Keckisin elden kışın qalır teret.
Carcadıın dep ec qacan sıtqıncı çoq,
Öz işine öz moocu qanır kelet.
Çırekte çalıncı var, qajrat kycıtyy,
Kec qajtır, ırdap çoldo, çanır kelet.

III

Acılınoqan paqtanı aldırvasqa,
Cala terip arttı ala qaldırvasqa,
Söz qalır kolxozdu da, özderın da,

Fabrikaoja bulojanbc bardyrbasqa —
„Acbojanbn tandap taza tergile“ dep.
Kelinderdi, qozdardb yndeј cyrdy.
Carqbrap cajiqb tijgen kyndeј cyrdy.

Ajtbluu terimcler artta qaldb,
Emgektin cbn suluusu Anarqandan,
Ar kynu uqmusta coq terip cyrdy,
Ten kelip kiši cbrpaj ttri candan.

Kec qajtrp, erte kelip yjronysty,
Anardan ylgy albybr Majramqandar
Qubanbr quttuqtašt, kiši turoaj, —
Qara vaq, ceektegi majda taldar.
Yjylup appaq paqta qbrman-qbrman,
Şaşbšt qaptaј alvaj dalaj „caldar“.

Ar kynu dal uşundaj emgek qajnap,
Paqtaoja tigilti közdör cajnarp,
Maqtašt mln qubultup tuş - tuş caqtan,
Aqbn toroј, sanduojac — bulbul sajrap.

IV

Aradan bir carbm aj ötken kezde,
Paqtanb cbrpbr volup qubanbšt,
Planbn ekl ese aşbq orundaşbr,
Sbjlbqqa rajondon tuu albšt.

„Qyzyl tepe“ kolxozu rajondo,
Baş — ajaqbn birinci cbrnar boldu,

Kireşesi yc millon somojo cетip,
Qampalarb tirelip danoja toldu“ —
Degen sözder tuş-tuş caqqa ketip çattb,
Tamşantbr danqb menen ondu, soldu!.

V

Ajlana dupal urojan, „tosup qoјoјon,
Ysty acbq. Kec kirgen son salqbn qoroјon,
Eşikten cubar kirip ajal, erkek,
Ici cbrq toј kynkydeј elge toloјon.

Orto çer çasaloјaluu ystel qoјup,
Qaraojan ez — özynen көnyl toјup.
Asmandan aj tiktese ajlana şan,
Çar çarbq, tyn qaraoјb tysyn çoјup.

Teraoja Ergeş ake cbrjndb acbr;
— „Aјatqa“*, көrsetkyle dedi şaşbr.
Yn qoşup sajda, suuda qubattadb,
Urunup adatbnca çardan aşbr.

— Siz vaşcb, qatcblybqqa mabul Açar,
Udarnik, maaqul bolso ötsyn, Anar,
Qol captb cbrjbn tolqur atbn uqqan,
Çaqşboja qajdan qarşb bolsun alar.

Şarqbrap qajta vaştan coң suu sajdan,
Uşulup qoroјonoјoco alda qajdan,
Uşuştu car tarapta: oquoјandaj —
Quttuqtoo telegramb kelip ajdan.

* Aјat — prezidium T. Y.

Їыналыс тартып менен отыр чатты,
Маселе бирден бирге кесыр чатты.
Бардык сөз пақта менен вајланыштуу,
Бир и андай, бири мандај дешир чатты.

— „Анарқан таң атпастан ишке барат,
Ел ваготынса бир қанса терип салат.
Қызынсынојан теримци далај келин,
Кийин вагыр теришир четпей қалат“.

— „Анарқан озы даоты сарсаң терет,
Кунунө қыз он кило терип берет.
Қуваныр верекелуу өз ишине,
Қайтқанда қолду қатар ырдар келет“.

— „Анарқан таза терет ваарынанда,
Бул артық қыз он кило сапынанда,
Бир ваşқа асыл заттан қаралојанбы,
Емгегин артық сыјет қанынан да!“.

Бир тобу бир, бир сыјра мақтап алды,
Сөз кезек Молдоқаноға еми варды.
Їыналыс қол сарқылар ұрмат менен,
Ајлуу тын тыр тынс қана қулақ салды:

— „Теримде ар уақыт erte көрем,
Қуваныр көптөн вери сынар кедем.
Сајасы вөлым атынан Анарқанға,
Бир патефон, веş қыз сом сылбық верем!“.

Дуу етті, қол сапылар қатыр қалды,
Анар да патефонду, ақсапы алды.
Колхоздон бир уоҗаасы музоо сылбық
Веруыге тоқтомуна қазыр салды.

— „Қана да көп теруыге милдеттенем,
Ишине мөндан арбы четпес сенем.
Қан менен сөндар сыјген колхозума,
Мөндайдан ецендерди иштеп верем!“.

Їыналыс адатынса қолун сарты,
Қаңырттыр тыншар туројан вардық қақты.
Ај даоты сасыраттыр вагојан сајын,
Бөледу алтын нуоҗа тамды, вақты,

Қаşқайыр кылып ојана қилдуқ деди,
Суқтантыр қарар туројан далај елди.
Сын четпес маңқажојан ақ сuluу Анар,
Иş менен қөңір сықты далај ерди.
Frunze шаары. 26/XII — 1935-қыл.

FAROЈANADAN QAJTARDA

Ojnodum, қаşыл, қызыл гылынды узыр,
Bojlodum, суларында қырдым сызыр,
Aralap қалың қара вақ, алманды,
Ojlodum болосоққо план тызыр.
Bolso деп қөрдін ваары Фаројанада,
Keterde тыте аласдым бир қарасай.

***

Qbjasym eiseñ daqñ ezden çatqa,
Tiktedi çerdin körky altın paqta.
Brısbm asman, çerdej men baqtıluu.
Tuulup, conojurmun usul çaqta,
Çajqalır çaşıl talaa qoştosqonsujt,
Keıpe dep kee birleri çol tosqonsujt.

* *

Dympyjgen qalın qara baqtuu qbstaq,
Qbjalvaj çolojo cıqtım aran taştap,
bzqıbtır çoldun cañın cımtın—qujun,
Legkovoı çyre berdi beri vaştap
Qoştostu vaşın ijtı almaları
Çaldırap tiktegensip qaldı varı.

* *

Qoştostu: saıdan suular ın uqızur,
Kök asman kylyñdögen közyn qbıbr,
Baqtar vaşın bıoıadı, şamal çyryp,
Salqın menen almaşır çajdaq bıbq,
Oj, cirkin!.. Çer da suluu cıoıat eken,
Suqtantır özynö aşıq qılat eken!..

* *

Paqtacı — farqanalıq emgek erı,
Şımartaj moncoqtooşon mandaj terı,
Ketmenin ijnıne alır, qolun berıp,
Uzatır qala berdi qarap meni!..
Qarındaş çooluq bulqar qaldı alısta,
bıtbızarmın qajıtan bir varışqa.

9/VIII — 35. çıl. Pojuzda.

VI

BAQTıLUU BALDAR

BALDAR QİŞİNDA

„Мальчишек радостный народ,
Ковыками звучно режут лед“.

А. С. Пушкин

blajdan, canđan arıbr,
Çer veti aq qar çambrıbr,
bzıldar suuq turođanda,
Өzdöryncö çambrıbr:
Çaş baldar çyret quđundap,
„Ojnojıuz“ dep muduđdap.

Qajtarıbr muzdu çemirgen,
Qajqı tumşuq temirden.
Таманьна vajlaşıbr,
Tajojalanvaj temingen
Baldarda qajıbr qara çoq,
Сьинда tartqan çара çoq.

Baştıbrı var asınođan,
„Kiter qar“ dep çazılođan.
Edirendep çygyret,
Eminege şaşılođan!..

Eki ired { Bir, eki yel
Attaoşın tyz.
Ur varavan,
Tolqusun kyc!

Salqın ava, atır çyt,
Gyl najcecek tereviz,
Kerölek quup köjnökcön.
Ojnop futsol tereviz.

Eki ired { Bir, eki yel
Attaoşın tyz.
Ur varavan,
Tolqusun kyc!

Bulcun etter cədaləjan,
Soo salamat deneyiz.
Aqalardın işine,
Ceksiz çardam bereviz.

Eki ired { Bir, eki, yel
Attaoşın tyz.
Ur varavan,
Tolqusun kyc!

15/III 33 - çyl.

BATYR BÖLUP YJRÖNYP...

1. Pioneer — { Məna məltəq, tilegim:
Taamaj atır yjrənsəm!

Çeke { Kel — oş, sen da, mənda kel,
Mergendikti yjrənsən!?

Çalpb { Qalsaj birda uul, qbz,
Varəvəz nyt oqujbuz.
Kezeginde keriltir,
Boz arqəmaq toqujbuz.

2. Pioneer — { Məna, qyləc, albarstan,
Taamaj şiltep yjrənsəm,

Çeke { Qarmap kercy sen daşb,
Bolor veken yjrənsən!?

3. Pioneer — { Nege yjrənyr volvosun,
Çalbn çyrek, çaş qanbm,

Çalpb { Men carqanda qyləctə,
Başb keter başqanbn!

Çalpb { Biz pioner varəvəz.
Uruş çajbn vilesiz,
Biz conojup kezinde,
Ojnotup tulpar minesiz.

4. Pioneer — { Ana model qarap ker,
Uşul əzym çasadbm!

Çeke { Senda kelip ijrimgə,
Senda model çasaşbn.

Çalpb { Qalsaj ucquc volobuz,
Qajəp ucup qonobuz.
Kapitaləğa gaz casəp,
Qara kezyn ojovuz.

5. Pioneer — { Biz tьnctьqтb җaqtajьbьz,
Qaalavajьbьz uruшту.
6. Pioneer — { Eger бирөө qol salsa,
Kөрөр „qarap turuшту!“

Ҷалпб { „Dajьm dajar!“ antьbьbьz,
Qaruu җaraq alavьz.
Kerek dese partija,
Qьzьl cekke varavьz.

7. Pioneer — { Menci, suucul volomun
Suu tyvynе cөkьөгөн.

8. Pioneer — { Men da tanke mьnermin,
Atьlojan oq etpөгөн.

9. Pioneer — { Siler menen men daoьbь,
Bir majdanda volomun,
Dajardanam qorqooqo,
Boш җyryuny qojomun.

Ҷалпб { Bombu taштуap asmandan,
Zambirek ata tilevьz.
Baatьr volup yjrenyp,
Ҷoo җyрөгyn tilevьz.

I/VI — 34 - җьl

Ҷ A Z

Ҷарqьragojan suluu җaz,
Сьmceьqtar sajrap boldu maz.
Maqtanьшат dartija, kel.
Ucup, qonup өrdөk, җaz,
Tьra-ra-rajra, rajra-ram!..
Qonoqula җaqьn өrdөk, җaz.

Ҷyrgyle ojnop kelestz,
Bajcecekej terevьz.
Sonun gylder kөrdьk dep
Enelerge ajтьp аeresiz.
Tьra-ra-rajra, rajra-ram!..
Bajcecekej terevьz.

10/IV 37-җ.

VII

TURMUŞ ÇANA KYRƏŞ

KYC BİRDİKTE

(El çomoqunan çasalqan poema)

Boluptur bir qarǵ cal zamanǵnda,
„Kerek, dejt aqıldıusu balanǵnda“
Antkeni: toquz uulu saarǵ dǵdǵj,
Aqıl — es yjǵtyunyn amalǵnda.

Biroqta oǵoj menen uqıu qajda,
Ajtqandan kǵrkǵ cejn cǵqraj pajda.
Qarǵja řařqan kezl bolso kerek.
Onooǵo aqılsızdǵ tappaj ajla?!

Oturdu uzun sanaa oǵo vatǵp.
Tizildi tujuq qıjal vařtǵ catǵp.
Yj icin řańçal vařtǵ ořol kezde,
Sǵyřet, oozǵo alsas sǵzǵerdy ajtǵp.

Bařtǵ oqřojt daǵp caldǵ asan qajǵp.
Keteryp řerge carǵ qarǵn majdǵ,
Talqalǵp qazan, ajaq-tasaqtarǵn
Çenedy ǵrdǵp ǵjde ǵndyr sajdǵ.

Biroqta eles qıloǵan bolıodu aǵa,
Kycǵedy uruř, řańçal daǵp řana

Alqəmdan cəngəldəsti birin biri,
Bir tuuqan tooquz çığit öz-öz ara.

Ajəldən aqsaqalə Bucur manap,
Qoj devej tamaşalar turdu qarap.
Təbşəp, əvlijir ketip aqşəndə,
Qojuştu carcaqanda araq çadap.

Bul mənda tura tursun biz çadavaj,
Buralə səz tizginin caldə qaraj,
Qajda eken, emne qıləp çyrət eken,
Qaralanəp səşəp ketken toonu qaraj?!

Teskejde qalə qoqoj, tobulə, bəqaj,
Cal vardə kyngyrənyr, icten bərdaj.
Cəttinə çəş bəqajdə qırqəp kirdi,
Ojlonup ec vələso toqtop turvaj.

Qajəqə çələ qojup öz tajaşən,
bəqajdə qoşəp taarəjt vəş-ajəşən.
Qəqajtmaq, kyngə çajət virden vərəp,
Çaldərajt kimgedir al „menl ajəşən“.

Çəlsirəp çələraşə tozo qaləp,
Butaşə mojnun sozur qoşə dərşəp.
Ajadə, taşəradə çəp çəş qajəp
Amal çəq, qojənu kyn turoşan çanəp.

Boolodu qırq, elyydəj savoonu vır,
Maqsat vər qarə calda oşonu vıll!

Çygyntyp qalə toqoj çalpaq vetti,
Tentek çəl degensidi „teztrek çyr“.

Bəkəndəp calda çyrdu əldə qarap,
Qadamən qoşəon səjən virden sanap,
Bul qandaj zımduq vəştəjt degen əndyy,
Taq qaldə tuş taraptan zoolor madəp.

Cal keldi, yə vəlasə yjundə eken,
Uruşqan tooqtordoj yryjyşyp.
Qələşən eşik—elik ajəlda oqşəjt,
Ar kimi öz əldənca ynkjyşyp.

Çəncalduu yjy qursun kejpı suuq,
Kərynet əlda nedəj kerege, uuq.
Kənylsyz, turənu kələjt oşə vətər,
Tyn tyşyp kelətqandaj kecke çuuq.

Cal ajttə „vərə qənda çəjnələlə,
Vələşəp vəşqə cataq qələşələ.
Mən əzər kəşətəmyñ vır uqmış səp,
Mə vələso ojloşula virden səjra.

„Qup“ dəştı tooquz uulu tən coşuldu,
Tuş-tuşqa qavər kəttı çəl soşuldu.
Təştəy vırın—sərin vədur təştər,
Tikteştı tyjnyktyy „çənə ojundu“.

Qarəja vələdərəna: „uqqula“, dejt,
Məna vı vır voo savoo elyydəj vər.

Boolonqon qırcın menen avьdan bek,
Sьndьrcuu uşul vojdon kimider var?!

Kerysty toquzu teң camalaşыр,
Tizelep daqь bir top amal menen.
Taştььь, sьndьrğsьn anь qajdan,
Al aqmaq, cьn birdikti çaram degen.

Avьzqa murutunan çьlmajdь da,
„Bolvosо bergileci veri, — dedi.
Mьna emi kergylöcy sьndьrğp“ dep,
Booluqun cecip turup birden verdі.

Baldarь talaşьşьp birden, birden,
Bardьoşьn arь-veri majdalaştь.
Oşol kezde asmandaqь qarap turoşan,
Oroqtoj ijmejgen aq ajda battь.

Cal ajttь: „birdik degen oşoj emes,
Uqsaqar birdik ucyn berem keçeş.
Bir volson, çanaqьdaj silerge da,
Ec birөө qarşь vasьp kelem döves.

Egerde altoo ala volso qoqus,
Sьndьrar belnerdi dal uşundaj!..
Duşmanoqa çendirьnesten çenyu ucyn,
Baarьnar bir voloqula ec vuzulvaj!“

Baldarь vaş çajqaştь taң qalbşьp
Degendej ekenoşo — dep — kyç birdikte.

Uruştu, çañaldь da vyt taştьşьp,
Andan soң qol qojuştu cьn birdikke.

Dal oşol-oşol voldu, andan kljtn,
Qarьja toqotroptur voluş—vijtn.
Toquzu toquz vөry valdarьььn,
Duşmandar tava alvartьr kirerge ijtn.

15/1-34-çьl. Frunze.

В Ъ Ж Ы Л

Вьжьл çaancьl
Ava salqьn çelvirep,
Çer valqьldajт
Kөp tyşymdy belgiler.
Oj kolxozcu
Bol, tozup al, bul çazdь,
Meerin төгyp
Qojnun actь kelgin dep.
Kөp emgekti
Tilegendej
Çьmьndadь
Kөrgyn dep;
Kөrsөm, mьna
Kөrkөm talaa.
Çaş көnylym
Semtret.
Ajdat qalam
Ajdat
Ajdat
Ajdat

Eerdim çevirepl.
Çortup çumşaq
Çajqə erke kerimsel.
broqaltqandaj
Buudaj vaşə çelpingen.
Çalt, çalt, çalt, çalt
Toqson tyrdyy qulpurup,
Kəz qajərtqan
Sajma talaa çerimden:
Əsyр vijlk
Aq buudaj,
Kylyq-kylyq
Kertlgen.
Taşpə talaa
Kymuş kyvək,
Kyndyn nuru
Sevilgen.
Elestedı
Eles
Eles
Eles kelip
Emitten!..
Bəjbl kylet
Erke çenem Albmqan
Emgek menen
Kəzyn acəp qanbqqan.
Bəjbl çazdən
Tyry çaqşə meerimdyy
Toolor ijip
Suular aqtə arəqtan.
Kolxoz menen

Kolxoz tyzyр kelışm
Bəjbl sonun
Bar majdanda çarəşqan.
Kylyq, kylyq
Beşenesi kylyndəjt,
Er Mамьгај
Qantip qalsən arəştan.
Təp, təp, təp, təp.
Traktorlar çajbləp,
Keç talaañ
Şanduu yngə saibşqan.
Jevropañ
Ajbl çarəə şajmanəñ,
Birtə qojəoj
Əzdəştiryр albşqan.
Cəoja verip
Buurusun, tirkic kerekten,
Çaşpəlpə otqə,
Şənpəp, vytyр qalibşqan.
Çaz menen virge
Bəjbl menda kyləmyñ,
Bul majdanəja
brdap menda kiremin.
Bar majdanda
Çentp çyrgən volşevik,
Bəjbl daşpə
Çenertn men bilemtn,
Tettir vaspaj
Berı qara Bajmənke
Senı menen
Menda bilek tyrəmyñ,

Ketmen aibp
Emgeki con qoldoroq,
Talqalajb
Tap duşmandbn tlegtn,
Kere kere,
Caap ketmen dbn wuzup,
Saroajtalb
Çalqoolordun irenin.

1933-ç. aprel, Frunze şaarb.

AJLMDAN QAT

Qandaj Temiş
Salamat soo wazwazb?
Qat çazwazbn
Ajtqbm keldi arzymb.
Unuttuwb,
Tuulup eskən ajlmdb:
Kolxoz ucyn,
Iştejm degen qarzbndb! —
Sen ketkeni
Beş çbl woldu ajlmdan,
Beş çbl da ajlbn,
Beş ese artbq çapbrojan,
Bajaqb Owb*
Qajnar wulaq wazwaz,
Zaqqajjan aq

* Owb — çerdin atb

Çapb mektep salbrojan.
Özgeryş war
Bizdin ajbl kyldödy.
Emgek erktn
Kənyl acbq kylwəjy!
Baq tıgilgen
Çapb qəştəq qurulojan,
Kelsen tanşbjt
Kykyk, walsul yndöry!
— Kelci Temiş
Kelci, kelci çyrelə,
Birge iştep,
Birge ojnop kylöly.
Çelwəregen
Tanşb salqbn çel menen,
Qoşo turup
Qoşo wilek tyrelə!
Uq Temike
Adbr çəwər çerindən,
Emgek syjən
Er kyçyrmən elindən.
Erkindyy er
Borbu, Şertaj salam dejt,
Ketmen cawa
Keç daləsb kerilgen.
Sotsialcbl
Çapb kolxoz ajlmdan,
Eçenden söz,
Çaşap qajra çapbrojan.
Eski wtkir
İşenwəgen tuman oj,

Eçende çoq
Eçen seni saqınojan.
Eçen aktiv
„Kolhozum“ dep tamşanat,
Eçen erkin
Bir kolhozlu vaşqarat.
Bolşevikce
Baştam dep kolhozdu
Partijanın
Taqınojanın atqarat.
Avaq volso
Qarbojan oıdo çoq.
Taq sekiret
Çaş valaca oınoo — çoq.
Birge turup
Toroj menen çarba,
Emgek qılat
Emgek menen qardı toq..!
Keede kelet
Seni surap „qat çaz“ dep,
Erkeletip
Tijir qasır „vat çaz“ dep,
„Ajtır çazoın
Qat çazın“ dep da qojot,
Emgek şeri
Qarbojan vavaj er vilek.
Bövkterıy
Ajttke, Bekeş! Saqın!aj,
Oqur çyret
Mektepke kelet çalıntraj.
Gazeta, çurnal,

Kitepterdi oquşat,
Bilm alıp
İlim dese çalıqraj.
Özym volsom
Part jacejke, ajılda,
Çaman emes,
Qadınım var ajılda.
Kulak qıldıq
Supataj, Murataalın,
Ajdarpa ijdik
Vatır kelcy çajına.
Taq kyreşy
Taamaj çöşir çolumdan,
Taj, tajladı
„Taq vas“ dep qarmap çolumdan.
Tajıja aldım
Taq nurunda erkelep,
Taçavaoıan
Taqıdardın çolunan.
Oşondıqtan
Öltyreşyız dep çyret,
Kulak, qujrıq
Aq vılekter döedyröp.
Art çaqımdan,
Aındır qaldı bir tovu.
Qandaj volot,
Emne volot, kim vılet?
Qar qaranoş
Qamaşandaj çolumdu,
Qarılardı
Qajnataın şorumdu?

Qoş aman bol kytörmyn,
Qösa-qösa

Qösa qarmar qolundu!

20/V 33-çyl Tegene qıştaqy.

2. MENIN ÇOOBUM

Çan qurbum

Kecee tijdi çazojan qatyn,

„Ajbloja

Kelşejstn“ dep ajtqan arzyn,

Mında da

Kolxoz üçyn iştep çatam,

Uq qurbum

Tekşere çat ajrtmasyn.

Men tuuloqam

Kerek qylat wytkyl keneş,

Iştesem

Qajda bolso wөлөk deves.

Partija

Ajtqan çaqqa warbş kerek,

Ajlym dep

Mojun toloqoo murat emes.

Anandaşy

Dep ajtasyn: „ölyret,

Art çaqymda

Андьоандар көр çyret“

— Таştась арь,

Тарсыл qurbum sözyndy.

Biz ot çalyň

Bizdi kimder öcyret?!

Өercy emese

Өercy qurbum çalynda,

Sen biz menen

Mildetln көр aldında,

Өzdery ölet

Seni ölyrem degender,

Sen ölsöjsyn

Bolşevikter warında,

Biz bolşevik

Tuqumu көр taralojan,

Biz bolşevik

Biz wөtөncө çaralojan,

Biz oşondoj

Baatyr erler tuqumu,

Çer çyzyndө

Bir ojana dep sanalojan,

Biz çaralojan

Kyreş üçyn aldaşy,

Kyreşöwyz.

Kyreş wytrөjt war daşy,

Uqqun qurbum,

Bolşevikter birisin,

Qaçwastan

Qajrat көрсөт sen daşy“

21/V — 31 - ç. Fruzne.

Sen birisiñ milliondun,
Tavijattı qul qılojan.
Bolşeviktin çenerine,
İşenbegen kecegi,
Traktordu varqırattı,
Egizaalı beregi.
Mandajında çelstredi,
Kicınekej çelegi.
Baldarı toq, toqoc kər,
Byt tavılbır keregi.
Kəkter aygyn asman melçeji,
Kecəə sajojan teregi,
Traktorcu al epkindyy,
Bygyn mandaj terdedi.
Əzy qoşo zor majdanda,
Çene - çene şerdendi,
Taş qıjanı talqaladı,
Çumuşcunun qoldoru,
Ala Toonu kəzər ötti,
Təşəlyp temir çoldoru
Menda minip carqıladıñ,
Çaşıl vagon çorojonu.
Menda minip carqıladıñ,
Çaşıl vagon çorojonu.
Bıt-cıt soldu talqalandı,
Otorculdun torloru,
Kərwejsynıvy: arılojanın
Emgekci eldin şorloru,
Kərwejsynıvy: tuu tigilgen,
Bizdin çanı ordonu:

Kərwejsynıvy: çoonu sajbır,
Bizder alojan olçonu.
Ala Toodon altın izder
Qan tıstyuler çojloqon,
Catqal, Narın, Cuj vojunda,
Açbdaşar sojloqon.
Kərwejsynıvy: oşol çerde,
Emi kimder ojnodu!
Anın vaarın talqan qılbır,
Bizder çendik oj, toonu,
Bizder çengen Ala Toodo,
Çeniş tuusu ornodul..
Ten - teñ çardı paraxoddor,
Dolulanojan kelderdı,
Aj - çılbızdın çevvına,
Aeroplan ərdeđy,
Aqırb suular sajalantı,
Qurqar çatqan celderdı.
Ala Too, Alaj,
Tjanşanda,
Tataal aşuu çendeldı.
Kəzyn actıq
Çoloqo saldıq
Tetir vasqan „döler“ dy.
Kolxoz menen sovxoždordo,
Asıl tuqum teldedy,
Artır taşır dajardalıb,
Ajran, qımbız keldedy.
Qaqşır çatqan Cuj vojuna,
Qant gtgantı salındı.
Qajratınan bolşeviktin,

Dalaj sonun tabyldy.
Jevropadan tyrduy - tyrduy.
Tyrduy sonun alandy.
Emgeginen emgekci eldin,
Een talaa çanardy,
Proletarym çene - çene.
Çeniş tuusu taandy.
Çene-çene çenişten
Çenişten çeniş aqyldy.
Proletarym çenip - çenip,
Çemişke mña qabyldy
Çemişsiz quru qalmaç çoç,
Qorqoj keçse çalyndy.
Orqojojon niçik asqa — zoo.
Qulduq urdu vaçandy,
Asmandaqy aj kylyp,
Alda bizge çaçandy.
Er Stalin vaştap çoldu,
Tarixqa negiz salandy
Qyştap saçyn birdeñ appaq.
Çaň mektep salandy.
Madaniyat otrjady,
Qyştactaroça çajyldy,
Min sandaçañ çaş epyrym,
Mektepterge alandy.
Kere alajyñ qat silbegen,
Kempir menen çalyndy.
Kitepqana
Klub,
Kino
Madaniyat çanardy.

Radio taq taq syjlep,
Muzikalar çalyndy.
Ojun — çooq, çooçuluştan
Zaldyn icl çanardy.
Møl vulaqtar çyldy aqyryp,
Möngy suular iñdi,
Qan çygyryp tambylaroça
Qatqan dene çisidi,
Erkindyynyn emgekteri
Altyn menen çijildi,
Qaarmandar tüşteryne,
Qyzy orden ilindi.
Kerdyñny emi çeneke,
Kyndep turmuş çanardy,
Çeniş tuusu vuralap,
Bizdin çoloço alandy!
Sen bolso kiçip alajyñ
Tyrkyn atlas çajyñ.
Oktjabrde alnoçan,
Oktjabrdin çarlyçy.
Daçy çydar çenişti.
Quttuqtajly çanandy!..

5/V 1933 - ç.

ÇENİŞ ÇAZBNA

Bilesin biz çeneviz,
Ar çab çenip keleviz.
Bıjıldaçı çenişten —
Çenişten çemiş tereviz.
Uçur tur qursum çadavaj
Çenişten ırdap vereviz.
Traktor kırsyn vutyptır,
Sajraqan suluu çeneviz.

Bilægeni qalaaptır —
Bilgeni көр sandaptır —
„S. T. Z.“ „çondır“ daçı көр,
Çaqşıs çajıs tandaptır.
Bardıçı çaqş dep ajtat.
Minip alıp ajdaptır.
— Buraj bilet çanılavaj:
Min tetik biri qalsaptır.

Al vıgyn minip traktor —
Ajdoonu bilip çırçaptır.
Asılkeç suluu çaş çenem,
Aj talaada ırdaptır.
Açım suu vıjık yn ulap,
Aldaçı çıdap turvaptır.
Ajtır keldi көгөндөр:
— „Alıptır minip traktor!“

Сестірі іштеп çatır,
Таıbas emgek vaatır,

Şaqa - şuqa iş qajnajt.
Çelpinet tikken catır.
Şaraq - şaraq maşına
Bul daçı emgek vaatır.
Ojlor munu kim tarqan.
Qantip çetken aqıl?!
Kөrsөtүр bilgiç, çumuşcu —
Şajman çasap çatır.

Stanka tıvavaj çygyrup,
Erkindyy çenip tygırup
Atılıp tytın asmançı.
Zavoddor işte vıgylyp.
Som temir erip qajtadan,
Ijirigen çıptej tyrylyp,
Çasalıp çөçür çatır,
Uçmuştuu castar yjlyp.

Sejalke, soço, malanь,
Çasavaj qantıp qalalь —
— Dejt erkindyy çumuşcu
Gyldөtyy kerek talaanь.
Mexanika zavodu
Ojçotup vıt qalanь,
Qıjçartıp vıjık morusun,
Çaqbrat ajıl talaanь.

Ajıldar taşır kelyyde
Mex zavod ondop verryyde
Oңdoloçon soço, sepkicti
Traktorçı cegyyde.

Məna bizdin texnika —
Texnika uygun çenyydə.
Balqa soqur Aədəlda,
Cədalər kəəden keçyydə.

Traktor cıvar varatat,
Kərgəndy kəpkə qaratat.
Necəə eken ıllıyge,
Eriksizden sanatat.
Kərsəgen attı yrkytyp,
Yn cəqarır „Tərata-tat“
Kee biri çanı çasalojan.
Qandaj sonun çaraşat!
Kee biri kelip oñdolup,
Qajta ajbloja varatat.

Çənədy pojuz tirkelgen
Vagonojo vagon cirkelgen.
Qızıl vagon çəq tolo,
Soqo şajman çyktəlgən.
Parovoz tartır varatat,
Kyylənyr alda kyctəngən.

Arabasın ceglişip,
MTS qa kelışip,
Şajmandar alıp çatışat,
Zajavke çazır vərlişip.

Təraqasə kolxozdun,
Kecəgi qojcu Ajtqozum,
Aldaqş qoşo kəllptir,
Çavduşja çazır ajdoosun.

Keçəşmeler ecen cəp,
Ətyr çatat ulaşır,
Kolxoz, Sovxoz ajıldan,
Əkyldər kelip cıvaşır.

Barıda çeniş çazına,
Dajardəq kətyr çatışat
Əzy ucun çərojal qurınoja,
Qatışraj kimdər qacışat,
Talaasına kolxozdun,
Taza yreən cəcışat.

10/11 34-ç.

Men bygyn Cyj suusunun vojudamьn,
Qurulcu sotsialdьq orundamьn.

Şaqa-şuqa qajnaoşan çalьn emgek,
Nur çyzdy quruluştun qojnundamьn.
Qojnundamьn.

Qojnundamьn,
Qojnunda!

Өkmet mьna!

Proletardьn qolunda.

El, çer mьnal

Sotsializm qolunda.

Sen bygyn Ala Toonun voorundasьn,
Kөk şiber, çajqaloşan çaj — sonundasьn
Dyrkyrep sotsialcьl tert tylygyn,
Mal vaqьp Suusamьrdьn çonundasьn.

Çonundasьn

Çonundamьn

Çonunda!

Ana, çajlool

Kөсүр, qonur sonunda,

Өssyn өrcүр,

Asьl tuqum qolunda.

Al bygyn Catqal, Narьn çeeğinde,
Al Sylykty, Qьzьl—Qьja keninde,
Daqь tigi Kөk — çanaq, Çatan zьnqьjoşan,
Too tolo qara altьn çatqan çerinde.

Çerindemln

Çerindesin

Çerinde!

Udarnikter

Mindep өsty keminde,

Meti qoldo,

Kyc qubut teninde.

Al tigiler Otuz adьr, Najmanda,
Oş, Aravan, Bazar—Qoroşon alarda,
Kyny-tyny ter aqьzьp cekeden,
Өndyryşet aq altьn, çisek talaada.
Talaadamьn,
Talaadasьn,
Talaada!

Çarqьraoşan

Çaşьl saşma talaaşa,

Traktordu

Qojdoş çajdьq, al anal

Biz bygynde şaraq, şaraq qajnadьq,
Koihozdoştuq vaj - qulaqь ajdadьq.
Kycy menen bolşevikcil erdiktin,
Gyl acьldь. Biz vajcecek çajnadьq.
Çajnadьq biz
Ana qьştaq!
Mьna şaar!

Biz ornottuq

Izdegeniь varь var.

Qojcu tegi

Kөrgөgөн çan saqьnar!

Biz bygynde Narьn, Cyjdyn vojudamьz
Qurulup çatqan sotsializm doorundamьz.
Şaqa-şuqa qajnaoşan çajьn emgek,
Nur çyzdy quruluştun qojnundamьz.
Qojnundamьn

Qoynudasın

Qoynunda!

Өкмөт мана!

Proletardıñ qolunda.

El, çer mана!

Sotsializm çolunda

3/VIII-32-ç. Frunze.

KOLXOZ BAQIYNDА

Aqıyр çattı arıq suusu,
Tuny menen şıldırар,
Таң сөгyldy, таң torıojı —
Таң torıojı cıldurар,
Bir kezekte çenem turdu,
Çac monçojı şıñojıар,
Şıñojı, şıldır — qandaj sonun,
Bolbos çerden yn qurap!..

Çenem vastı waqıt aralap,
Arqasınan men qarар,
Таң erteңki сымыдақ çel,
Çortup wetti çalmalap,
Bışqan alma top-top tyşse,
Çenem anı çalt qarар,
Basıр wardı waqıt aralap,
Qımsa weil qajqalap.

Içirkensej qolun maldı,
Muzdaq suuqa qaqajıyр
Aq maraldaj kerilgende,
Aj colponu mañqajıyр,

Asman alıs bir qaradı,
Asman alıs zañqajıyр,
Emne sıy wар, waq arası,
Asıq awa şañqajıyр?!

— Uşul eken waqıtın sıy,
— Uşul eken wар сынı.
Çyzım, alma — samsaalaqan,
Emgek eken altını,
Çaratqanı waatır el
Işter tapqan altındı,
Baq wılsulu ynın sozur,
Baq wılsulu alqındı.

— Oj, uşul kolxoz waqıtı,
Kolxoz waqıtı gyl wırap,
Bışır turat qızıl alma,
Qızıl alma kyndı ыrojар,
Sajrandadıм çenem menen,
Bir işteşір wırge ыrdар,
— Kılгyn gылдөр sajma taqat,
Kılгyn kyldөр көz ымдар!..

Aqıyр çattı arıq suusu,
Tuny menen şıldırар,
Таң сөгyldy таң torıojı —
Таң torıojı cıldurар,
Bir kezekte çenem turdu,
Çac monçojı şıñojıар,
Şıñojı, şıldır — qandaj sonun,
Bolbos çerden yn qurap!..

2/VII-33-ç. Frunze.

Tulparım curqap vajge aldy,
Тоону кесір çol saldy,
Тоону көзөр, saj tyzөр,
Тоқмоққо барат аз qaldы.

Тааым тапас proletar,
Талqala таşын талаанын,
Тартын tuusun көтөргүр,
Тулпарың keldi, qараqын!

Tулпарың uşul parovoz
Turuşu volot qozoııbos,
Tıjaoıb тындык tegerek,
Tyn—kyn çyrse toqtoıbos.

Toqtoıbos emes carcabas,
Temirden çolu teşelgen,
Tempi tez kylyk al balıan,
Tegi көр çyk көтөргөн.

Tızılıp vagon cirkelgen,
Tonnadан toqson çyktelgen,
Tolup çatqan alıstыq
Tulpardан qacыр tytrөгөн.

Tytygy mөөгөр caпыроған,
Tyrdyy tyрге çaпыроған.
Tulpardы, sul talıaоған,
Texnika tapqan aбыдан!

Tulpardан tulpar tuulup,
Texnika kynde quıulup
Tartы dalaj өнерdy,
Tarşaanь көке uoıulup!.

1931-çыл мај.

* Bul ыг poјuz Frunzege a dep birinci kelgen kyny çazы-
qan (murun plşkek stantsijesыnan qajtuucu) Y. T.

KÖK ALA

Çeerde qaşqa, sarala,
Cyrek moјun „Kök ala“
Kylyktery keңeştin
brоıbştap көкке teneşktin.

Soorusu qarbş, sur calbş,
Tovurcaq sыmaq cын „calbş“
„Kök ala“ attын tulparы,
Kөrgyçө көр el suusady.

Kөrgөндөр maqtap көр salыр,
Tamşаныр „at qo“ dep qalыр,
Kөrbөгөндөр cыdabaј,
Kөrgөny ketti bir dalaj.

Kөрыр kелip көр kişt,
— Kөrgynың sen da dep vızdı,
Qызыqtырды maqtasыр,
Qыјlasы anь çaqtasыр.

Kөrgyçө şaştым mendaoıb
„Kөrsөm“ dejt kylyk çeldaoıb.
— Duldul vele „Kök ala“
Atqocu alda bir oјana.

Mыncalыq el tamşanat:
Çe, al özy vaşqaca at,
— „Kök ala“ aşqan kylykpy?
Kөrely, qana kylykty!

Bir kezde çan uruldu,
Ojnotup minip suuruldu,
Bir cavendez koryndy,
Syrep ketti konyldy.

„Kök ala“ ny çetelep,
„Kök ala“ ojnop erkelep,
Daçy biröe taanıldı,
„Duu“ etti qol cavıldı.

— Muzikalar çañırdı,
Budennıj marşy calındı
Dyngyredy qara çer,
Çazylojandaj qavaq çer.

At qojuldu vajgege,
„Kök ala“ var vajgede.
Alamandap cavıştı,
Dalajy kijin qalıştı.

Ucup barat „Kök ala“
— Tur, qaraçyın, kör, ana!
Qırg metirce aldında,
— At salvas kylyk aldına.

Çavılyp el qaradı,
Biroq kylyk qalavı,
Kelet alda sozulup,
Keede „çeerde“ qoşulup.

Bakke çaqyn qalojanda,
Muzika kyy calojanda,

„Çeerde qaşqa“ çandadı,
Biroq alda qalvadı.

Eköe cıqtı çanaşyp,
Duuldap el qaraşyp,
Cañ ıyrkyldy asmanoça,
Kylykter ojo vasqanda.

Eki min metr çer vasyp,
Çe bir çerın ter vasyp.
„Bış“ etpedi „Kök ala“
At emes qo çen ojana!..

21/VIII-33-çyl.

EPKINDYY

Epkindyy — öndyrıste, vardıq işte,
Epkindyy — urmattuu kyn ıygyn sızge,
Epkindyy — erikpegen emgek dosu,
Epkindyy — er ataçy ıygyn bizde!..

Dyjnöge kimder kelip, kimder qojnojt?
Ar kimi ar vaşqaca, özyncö ojlojt!..
Kee birı ömyrynde sıbıq çyryp,
Iş qılvaj kyn ötkörsem dep daçy ojlojt?!

Da birı daçy vaşqa tilek menen
Da birı qaçyvas cıñ bilek menen,
Qoom ıcyın çanı dyjnö quruşuuda,
Oj çıberip terenge, ırgep kenen!..

Bulardın kimisinde çigitçilik,
Adal oç, adal neet kişicilik,
Ajtıſar aqıldıular sınıc vólso,
Qajıſ eken kişiliktyy tiriçilik?!

Elrip et çyregy yc tørt ese,
Suuqan kylykterdeç emgek dese,
Kyc verip urup balqa, stankada,
„Dajar!“ dejt „temir eçyz kerek“ dese.

Erkindyy — öndyrüſte, vardıç işte,
Erkindyy — urmattuu kyn vygyn sızge.
Erkindyy — erkelegen emgek dosu,
Erkindyy — er ataçy vygyn vizde.
Frunze ſaary 28/IV 34-çyl.

K Y N

Asmandan altın tavaq nurun cacqan
Çarqar çaloçyöz közyn balımdatqan.
Çajnatıp çerdin çyzyn kyldetken kyn,
Çaraloçan tendeſi çoç asıl zattan.
Kyn volsozo, volmoç emes, çer da, kök da;
Bıçıldıar, ſaqa-ſuqa çajnar çatqan.

Mıñ vөлök, kilem tyrdyy körkem talaa,
Bajcecek çaşıl, qızıl-sajma çana,
Өpkylep, gylge qonup, sorup balın,
Kөpelek da vөлөнyp kymyş nurça:
Ucat, qonot erkelep qanat qaoçıp,
Qıjımdatqan quvaty kyndyn oçana.

1933-çyl

A L M A

Erkin toonun vıſıp turoçan alması
Bıſa elekte kimder tamoça salıady?
Qızılın izdep qızıçoçına malınıp,
Kimder tandap, kimder yzyp alıady.

Möldyr vılaq, salqın ſamal erkelep,
Şıldır qaoçıp, yn ulaſıp ertelep,
Çel da çyrdy, ſaoçı vıçaldı almanın,
„Tur, erkindyy, tur/emgekke erte“ dep.

Tyvy sajran, çanoça çıçoçal, atır çıt,
Gyl-vajcecek, qonup bulbul taçırdı.
Sorup balın emgeginen emgekci,
Eelendi daoçı emgekke talırdı.

Erkin toonun tattuu qızıl alması
Kөnyldө bir, icte qajıçı qalıady.
Erkin toonun erke suluu qızdarı
Erkeledi ſaoçırdı içir tandoçı.

1934-çyl

SULUU IZDEGENGE

Aqıldıuu çana suluu volso aloçanıñ,
Ar qacan volbosu çın ec armanıñ,
Aqıñ var, vılını var suluu qızdıñ,
Albastañ, qoldon kelse, qur qalvaçanıñ,
Bıroq çoldoş, tandap turup vırdı syj,
Mıñdı syjbe, eçyñ vılgin ar çaoçanıñ.

2/III 36-ç.

KÖNYLYM NEGE CƏGƏSYN

Nege menin savьghьm suz mьncalьbьq?
 Çe qaldьmьvь qajojь menen qurcalьpь?!.
 Qandaj qara, qandaj qajojь bir maqja,
 Bizdin çerdі turqan kezde nur calьpь!

Könylym sen mьnca nege cəgəsyn,
 Acьlsacьsь ajdaj çajnar kyləjyn.
 Çaştar menen birdej çyryp acьq-şat,
 Ojnop-kylyp іştegendі vileyjn.
 Ajja sarcьpь ergіp könyl, men eercip,
 Qan tenirdin coqusunda çyreyjn!..

2/VII 35 ç.

ÇƏJNAQTAQIЬ BRLAR

I Çol vaşcь çana el	5	Tunquc s-jazqja	67
Uq kyn cьqьş	7	Qomuz	70
Stalin	9	Qoştodu, syrop saldь da-	
Eldin kyny	10	laj çerge	71
Keremet var səzyndə	11	Çetkincegime	72
Saqьnqan səz aştьldь	14	Coorcujja	73
Kilm	17	IV Ata çurt	75
Isran qьzь	18	Moskva	77
Mavzolej	21	Metro	78
Telman	22	bsьq Kel	80
II Çaştar çana əlkəny		Çanь çajloo	82
qoqoqo	23	Taşken	85
Çeniş çaqьn	25	Gyrçstan	87
Əmyrquł çana anьn		Donəes	—
uulu Aədylda	26	Bara çatьp	89
Men ucqanda	30	Rojezda	91
Qьzyl tuu	35	V Aq altьn talaaşь	95
Baatьr çaştarqja	36	Men suluuluq qojnunda	97
Uruşqa qarşь	38	Farqanamdьn talaaşь	98
Er çigit	40	Tyştugym tymən aq altьn	104
Qurbuma	41	Raqtja savьqь	109
Asman bizdikl	44	Raqtja terimi	112
Qьzyl atcan çoldoşqo	48	Erkindyy Totu erkinde	114
Tynky səpar	49	Majremqan	120
Biz on səste	55	Komsomol raqtja vaşьna	122
Çaş kişl	57	Anar	123
Baatьr kelin	60	Farqanadan qajtarda	129
III Adam çanьnьn in-		VI Baqtьllu valdar	131
zenerlerl	63	Baldar qьşьnda	133
Adam eləes volqondo	65	Stalin əz atasьz	134
Adam zaftьn bulaulu	65	Çağ uşul	135

Çyruş marşy	—	Biz aygyn	167
Baatar wotup yjronyp .	126	Koixoz waqanda	169
Çaz	139	Tulpar	171
VII Turmuş çana kyreş	141	Kök ala	172
Kyc airdikte	143	Erkindyy	175
Въѣл	147	Kyn	176
Ajlymdan qat	150	Alma	—
„Aktivim“	156	Suluu izdegenge	177
Çeniş tuusu	158	Könylym nege cögesyn.	—
Çeniş çazyna	163		

Tirygge 27/V-38-ç. berildi. Basuuğa 21/VII-38-çyl qol qojuldu. Qaçazdın formatı 70×110¹/₃₂. Bir wasma tabaqta 48400 tamqa. Barıdın 5³⁰/₃₂ wasma tabaq. Qırqızglavlit № Б—374. Qırqız-mamaas. № 127. Nerjed № 0419. Tıraç 3125. Baas 3 s. 60 t. muqasaç 40 t.

Qazan, Mislavskaja 9. Tatpoligraf—1938-ç.

TYZƏTYYLƏR

Beti	Çolu		Basılıqanb	Durusu
	Yst.	Ast.		
32	—	10	Bir kezde aq qar, muz qaptap çatqan,	Bir kezde aq qar, kök muz qaptap çatqan,
41	6	—	wet alqanda	wet alqandb
45	4	—	tujqu	tujqun
54	10	—	ajtmaqçyl	ajtracyl
56	6	—	welşevikcil	welşevikcil
60	3	—	Moskvadan	Moskvada
61	4	—	İştegen, syjgen çerindenl	İştegen, syjgen çerinden
66	3	—	emgegi sar—	emgegin sar—
67	—	3	kemedede minell.	kemege minell.
123	—	7	Salmaqça	Salamqa
124	6	—	Çer sonun sajma tigip taştaraqandaj.	Çe sonun sajma tigip taştaraqandaj.
164	—	6	Aqym suu	Aqyn suu
165	10	—	çenip tyrynyp	çenin tyrynyp
168	—	5	Kök—çañaq, çatan	Kök-çañaq çaqian
169	—	3	çajyn emgek	çalyn emgek
172	6	—	tawas	tawas
177	—	10	Könyldö aır, ıcte qajqç qalsadı.	Könyldö kir, ıcte qajqç qalsadı.

• Zakaz 0419

Маась 3 с. 60 т.
Мицавась 40 т.

17780

